

STRATEGIA DE DEZVOLTARE A COMUNEI LISA, JUDETUL BRASOV

CUPRINS

1. PREZENTARE GENERALA

1.1 Localizare

1.2 Istoric

1.3 Conditii naturale:

1.3.1 Relief

1.3.2 Clima

1.3.3 Hidrografie

1.3.4 Vegetatie

1.4 Puncte de interes pe teritoriul comunei (atractii culturale, istorice, naturale) si unitati de cult

2. INDICATORI DE REFERINTA PRIVIND SITUATIA ACTUALA

2.1. Suprafata;

2.2. Demografie;

2.3. Starea de ocupare a fortei de munca;

2.4. Starea de sanatate si servicii medicale;

2.5. Educatie si informare;

2.6. Cultura si sport;

2.7. Infrastructura (dotari edilitare, alimentare cu a.c, canalizare, drumuri si transport, telefonie, servicii postale);

2.8. Economia:

2.8.1. Industria

2.8.2. Agricultura

2.8.3. Comertul si serviciile

2.8.4. Turismul. Agro-turismul.

2.9. Mediul inconjurator.

3. **ANALIZA DE SITUATIE (ANALIZA SWOT):** asezarea geografica si cadrul natural, populatia si resursele umane, infrastructura, economia, tursimul, mediul inconjurator

4. **VIZIUNEA COMUNITARA** (strategii de referinta: la nivel european, national, regional si judetean)

5. PRIORITATI SI OBIECTIVE

6. STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALA

6.1. Pe termen scurt – proiecte si surse de finantare;

6.2. Pe termen mediu - proiecte si surse de finantare;

6.3. Pe termen lung - proiecte si surse de finantare.

1. PREZENTARE GENERALA

Comuna Lisa este situata in partea sud-vestica a judetului Brasov, in depresiunea Fagarasului, sub poalele Muntilor Fagaras.

Distanta de la comuna Lisa pana la centrul judetului, respectiv municipiul Brasov, este de aproximativ 100 km.

Comuna Lisa este situata la o distanta de 20 km fata de municipiul Fagaras si la 15 km fata de orasul Victoria.

Comuna Lisa se invecineaza la est cu comuna Recea, la nord-est cu comuna Voila, nord-est comuna Sambata de Sus, iar la sud cu judetul Arges.

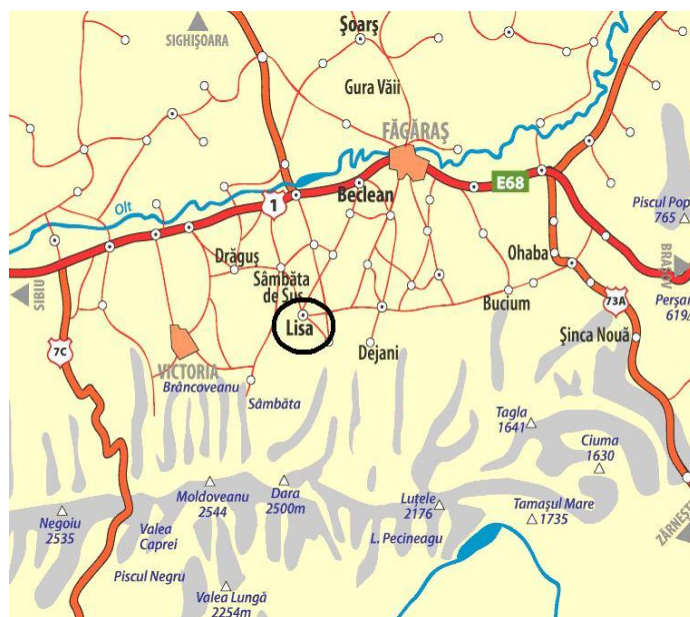
1.1. Localizare

Comuna Lisa este situata in partea sud-vestica a judetului Brasov, in depresiunea Fagarasului, sub poalele Muntilor Fagaras.

Distanta de la comuna Lisa pana in centrul judetului, respectiv municipiul Brasov, este de aproximativ 100 km.

Comuna Lisa se afla la o distanta de 20 km fata de municipiul Fagaras si la 15 km fata de orasul Victoria.

Comuna Lisa se invecineaza la est cu comuna Recea, la nord-est cu comuna Voila, la nord-est cu comuna Sambata de Sus, iar la sud cu judetul Arges.

1.2. Istoric

Prima atestare istorica dateaza din anul 1527 in care se aminteste numele “Radu de Lisza” printre cei 12 jurati sub conducerea castelanilor Cetatii Fagarasului.

Desigur, comuna dateaza cu mult inainte de anul 1527.

Satul Lisa se gaseste mentionat si in “urbariile” (recensaminte, conscriptii fiscale) ale Tarii fagarasului din anii 1632 – 1637 si 1640 intocmite din porunca principilor maghiari.

In aceste conscriptii, apar mentionati cu numele, cativa boieri, care nu erau altcineva decat proprietarii de pamant (boierul Radu).

Un alt fapt demn de retinut este acela ca numele unor familii actuale din Lisa, se gasesc in primele conscriptii si ca numele de locuri sub care sunt cunoscute unele hotare ale Lisei se regasesc in urbariu din 1758, cum sunt: Pe kolniku; Pe kararea kampului; Czarina; In Suta etc, nume care se pastreaza si in zilele noastre.

In Lisa se afla sediul Companiei a IX-a a Regimentului I de Granita, fapt pentru care s-a infiintat Scoala inca din anul 1765.

Comuna Lisa a cunoscut ocupatia auto-ungara, pana in 1918.

In decursul timpului, comuna Lisa a fost reprezentata de multe personalitati printre care amintim: preot Iosif Catavei – orthodox, Nicolae Munteanu – Greco-catolic, notarul Filip Suci care a murit in temnitele auto-ungare, Gheorghe Serban – Director la Liceul Spiru Haret din Bucuresti, luptatorii pentru rezistenta anticomunista: Jan Pop zis Filerul, Dr. Muntean Vasile, marele Filolog Gheorghe Popa Lisseanu, fost membru al Academiei romane si nu in ultimul rand, marele scriitor Octavian Paler.

Comuna Lisa este alcatuita din 3 sate: Lisa, Breaza si Pojorta.

1.3. Conditii naturale:

1.3.1. Relief

Teritoriul administrative al comunei se intinde in partea sudica a Depresiunii Fagaras, numita si „Tara Oltului” si se intinde pana la crestele masivului Fagaras, ocupand sub forma unei fasii o parte din depresiunea Fagarasului si cuprinde:

- Treapta muntilor, inalti – muntii Fagaras cu altitudini mai mari de 1700 m
- Zona depresionara – Depresiunea Fagaras situata intre 450 – 700 m altitudine

Masivul Fagaras se prezinta ca un ansamblu cristalin. Ca urmare a agentilor externi la poalele muntelui s-au format puternice conuri de dejectie ce se intrepatrund luand aspectul unei zone piemontane. Zona montana instalata la bordure sudica a bazinului Transilvaniei respectiv Depresiunea Fagarasului se prezinta ca un perete abrupt nfragmentat de o retea de ape.

Zona depresionara se gaseste la bordura Nordica a muntilor si se prezinta ca un amfiteatru ce se dispune intre zona montana si cea de podis.

Relieful de podis se prezinta ca o serie de culmi ce se succed unele dupa altele, care coboara usor de la suds pre nord cu pante mici.

In cadrul acestei depresiuni in zona studiata distingem urmatoarele trepte:

- a) Zona magurilor subfagarasene

Intre vatra depresiunii si masa montana se interpune o zona de tranzitie reprezentata prin

- maguri subfagarasene cu o valoare altimetrica de 600 – 700 m constituite din formatiuni; burdigaline de moloasa argilo-nisipoasa cu conglomerate, in care sistemele hidrografice; fagarasene sunt adancite destul de puternic.
- b) Campia aluvioara (piemontana) – treapta mijlocie a depresiunii, constituita din campii inalte care inregistreaza scaderi de pante morfologice de la 600 m la 450 m.

1.3.2.Clima

Potrivit datelor statiunii meteorologice din Fagaras (cea mai apropiata de comuna Lisa) clima comunei se incadreaza intr-un climat continental cu veri racoroase si ierni reci, cu precipitatii abundente. Temperatura medie anuala este de 8,2°C, in depresiune, avand valori ceva mai ridicate (8,8 °C) in podis si mai scazute in zona alpina a muntilor.

In zona depresionara sunt mai frecvente gerurile si ingheturile nocturne care incep din octombrie si tin pana in mai. Precipitatiile medii anuale insumeaza 700 mm in zona depresionala fiind ceva mai reduse in podis si mai abundente in zona montana unde depasesc chiar 1000 mm pe an. Stratul de zapada cazut in timpul iernii este in medie de 50 – 70 cm asigurand o buna protectie a culturilor de toamna impotriva temperaturilor scazute.

In regiune predomina vanturile umede din vest si nord, care aduc precipitatii.

1.3.3.Hidrografie

Teritoriul administrativ al comunei este brazdat de o serie de paraie care izvorasc din partea nordica a Muntilor Fagaras si se varsa in albia Oltului. Reteaua de apa din zona face parte din cea mai densa retea hidrografica din tara (1,3 -1,4 km/km²).

Dintre numeroasele paraie ce brazdeaza comuna Lisa cele mai importante sunt: Valea Lisei, Valea Breaza (Valea Pojorta sau Valea Mare), Valea Seaca si Valea Dumbravita, etc.

Aceasta retea se caracterizeaza prin debite relative constante, ape limpezi si in general repezi. La topirea brusca a zapezilor sau dupa ploi torentiale se inregistreaza viituri puternice care insa nu produc inundatii deoarece albiile acestora sunt adancite.

1.3.4.Vegetatia

Teritoriul comunei se situeaza in zona forestiera astfel: subzone stejarului pedunculat si gorunului in depresiune si podis, subzone fagului si a rasinoaselor in zona montana.

Arealul pe care se intinde teritoriul comunei asigura conditii pentru toate zonele de vegetatie incepand cu vegetatia alpina si trecand succesiv prin zona rasinoaselor, a fagului, a stejarului si terminand cu vegetatia specifica luncilor (salcii, plopi, arini).

In zona montana sunt intinse paduri de fag, brad, mestecan, paltin, iar in pasunile si fanetele situate in aceasta zona se intalnesc asociatii de ierburi. In zona depresionara, pe conurile de dejectie, pe terasa piemontana sip e terasa propriu-zisa se intalneste vegetatia ierboasa.

1.4. Puncte de interes pe teritoriul comunei si unitati de cult

Ca puncte de interes pe teritoriul comunei, pot fi remarcate urmatoarele:

Monumentul eroilor – sat Breaza

Sat Breaza - sat vacanta Breaza – datorita fondurilor insuficiente, de-a lungul anilor starea de degradare a satului de vacanta s-a inrautatat de la an la an, acesta fiind aproape in paragina;

La Valtori – Lisa

La valtori, este singurul centru de prelucrare lana si realizare produse din lana din zona, avand capacitatea de a prelucra lana din starea ei bruta pana la realizarea imbracamintilor, palariilor, covoarelor etc..

Ruinele Cetatii Negru-Voda;

Unitati de cult

Schitul Breaza – manastire de calugari

Pe raza comunei Lisa se afla si cateva biserici.

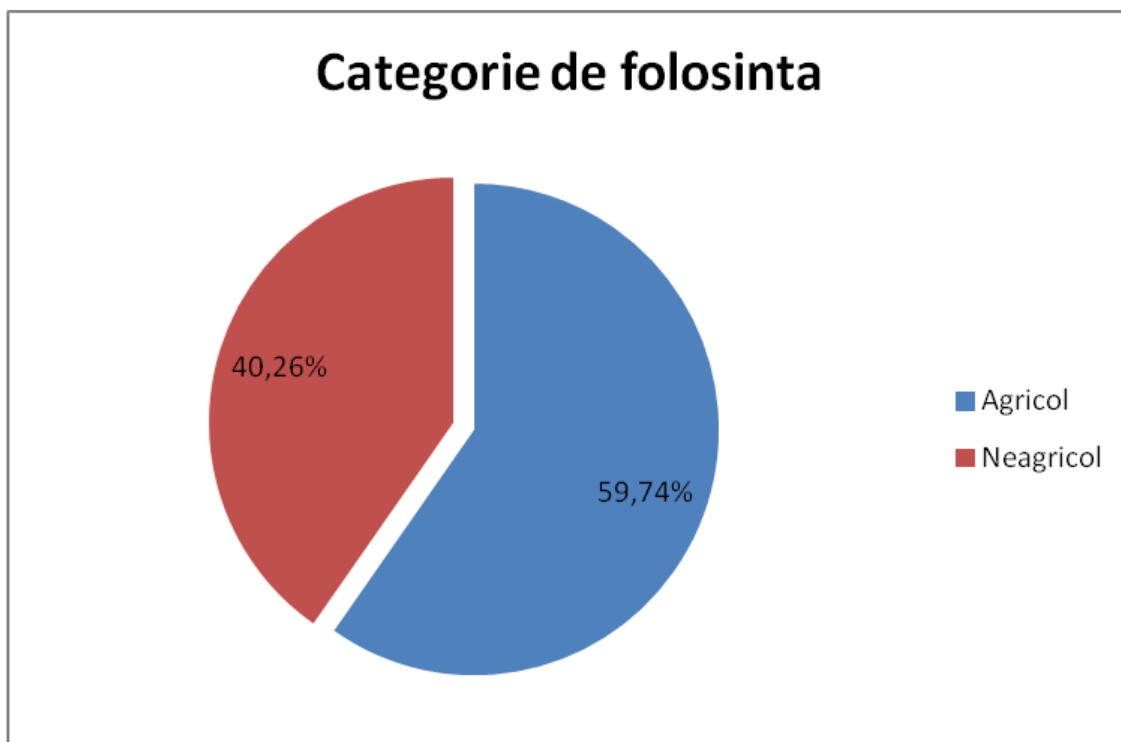
2. INDICATORI DE REFERINTA PRIVIND SITUATIA ACTUALA

2.1. Suprafata

Suprafata comunei Lisa este de 8.894 ha, cea mai mare parte din aceasta, respectiv 59,74%, fiind reprezentata de terenurile agricole.

Suprafata totala a comunei Lisa, pe principalele categorii de folosinta

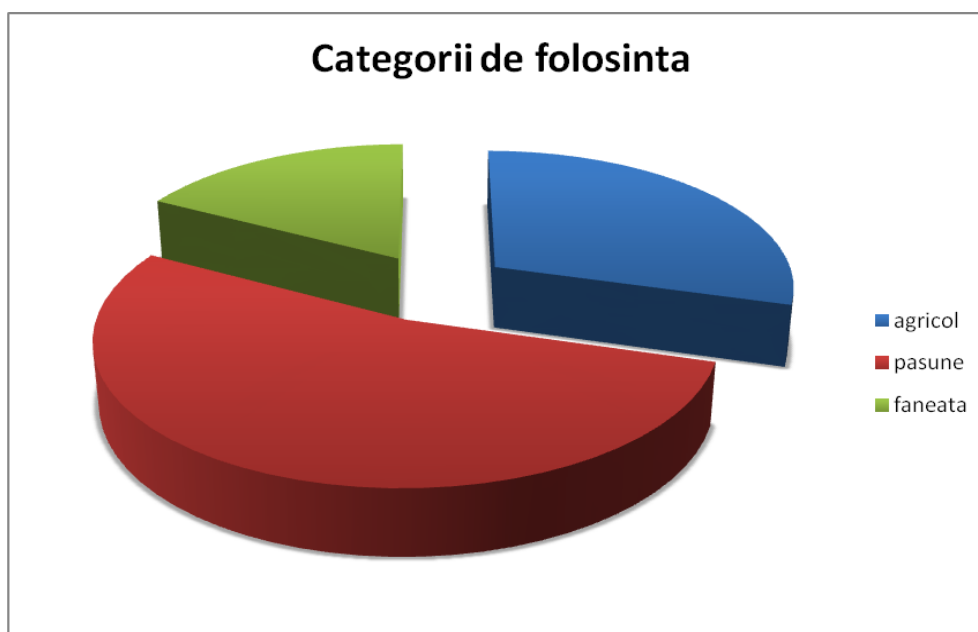
Categorie de folosinta	Suprafata (ha)	Ponderea suprafetelor
Agricol	5.313	59,74%
Neagricol	3.581	40,26%
TOTAL	8.894	100%

Suprafata agricola a comunei Lisa, pe categorii de folosinta

Categorii de folosinta	Suprafata (ha)	Ponderea suprafetelor (ha)
agricol	1.567	29,49%
pasune	2.834	53,34%
faneata	912	17,17%
Suprafata agricola totala	5.313	100%

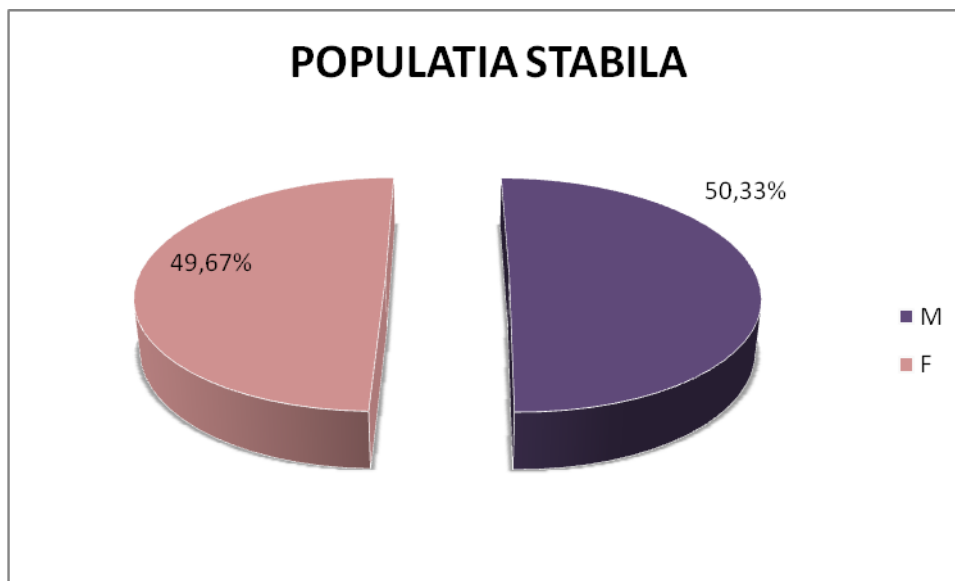
2.2. Demografie

Populatia comunei Lisa numara in prezent 1.681 persoane, dupa cum urmeaza:

POPULATIA STABILA SI GOSPODARIILE POPULATIEI LA ULTIMUL RECENSAMANT								
Localitatea	POPULATIA STABILA			din care:			Nr gospodarii populatie	Numarul mediu de persoane pe o gospodarie a populatiei
	Ambele sexe	M	F	Ambele sexe	M	F		
Comuna Lisa	1.681	846	835	1.681	846	835	592	3

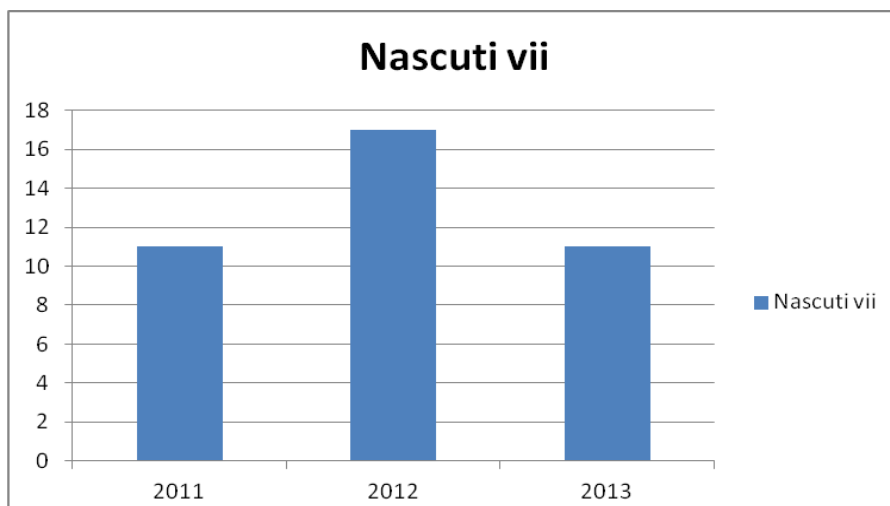

In ceea ce priveste structura pe sexe a populatiei comunei, persoanele de sex feminin reprezinta 49,67% din total, respectiv 50,33% cele de sex masculin.

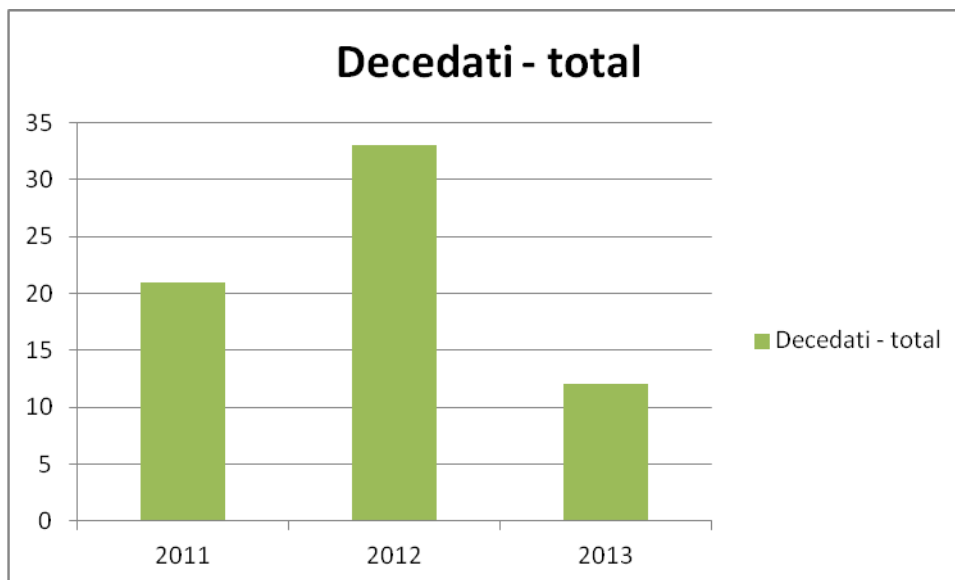
NATALITATE SI DECESE IN COMUNA			
	2011	2012	2013
Nascuti vii	11	17	11
Decedati - total	21	33	12

Natalitatea la nivelul comunei a inregistrat o evolutie oscilanta, crescand de la 11 nou-nascuti in anul 2011, la 17 in anul 2012, scazand apoi la 11 in anul 2013.

Mortalitatea la nivelul comunei Lisa a avut de asemenea un parcurs volatil, fiind inregistrate 21 de decese in anul 2011, 33 in anul 2012, 12 in 2013.

CASATORII SI DIVORTURI LA NIVELUL COMUNEI			
	2011	2012	2013
Casatorii	9	10	2
Divorturi	0	0	0

Numarul de casatorii inregistrate la nivelul Comunei Lisa a avut un nivel aproximativ constant, pana la momentul realizarii Strategiei inregistrandu-se doar 2 casatorii pentru anul 2013, tinand cont ca perioada acestora incepe in vara si se termina tarziu in toamna.

In ceea ce priveste divorturile, in ultimii 3 ani, nu s-a inregistrat niciunul.

2.3.Starea de ocupare a fortei de munca

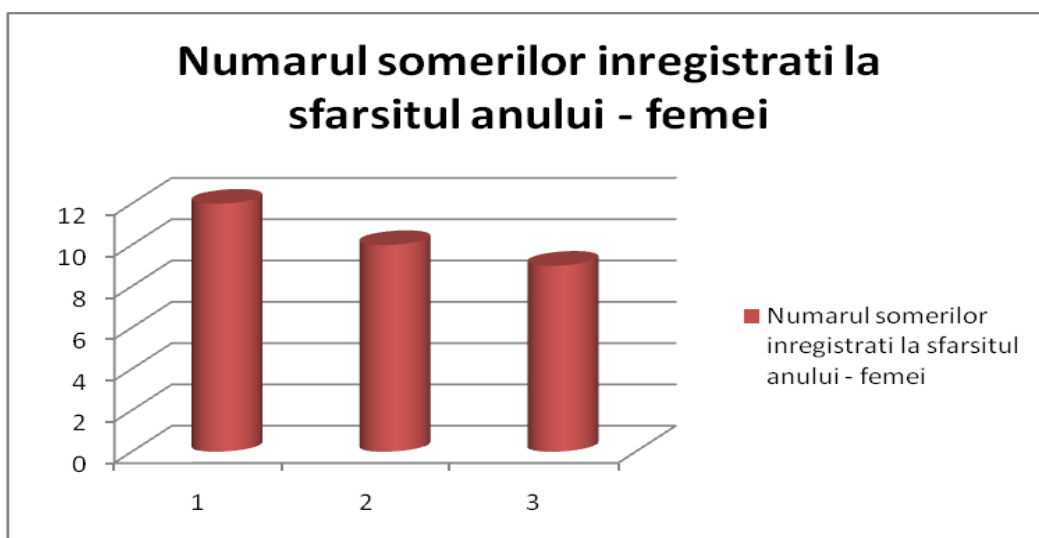
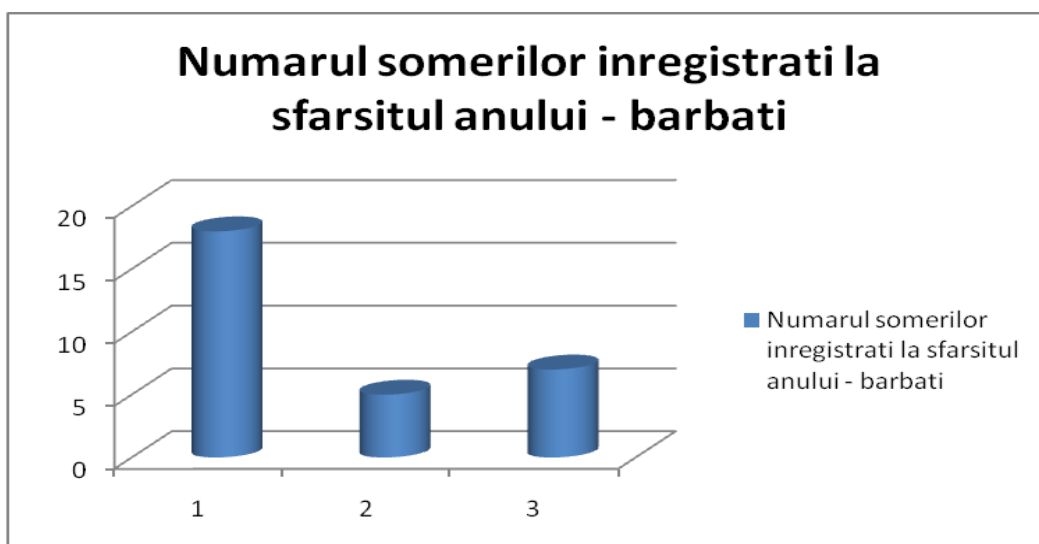
La nivelul comunei Lisa s-a inregistrat un numar de 128 salariati si 19 someri in anul 2012. Principalele activitati desfasurate de locuitorii angajati ai comunei sunt concentrate pe debitare busteni, comert, transport etc.

Numarul persoanelor angajate a scazut, cel mai mare numar de angajati din ultimii 6 ani s-a inregistrat in anul 2010 si a fost de 154 persoane angajate.

NIVELUL SOMAJULUI LA NIVELUL COMUNEI			
Criteriu	2010	2011	2012
Numarul somerilor inregistrati la sfarsitul anului - total	30	15	16
Numarul somerilor inregistrati la sfarsitul anului - femei	12	10	9
Numarul somerilor inregistrati la sfarsitul anului - barbati	18	5	7

Numarul somerilor inregistrati la nivelul comunei a inregistrat o scadere la jumatate a numarului acestora cu precadere in randul persoanelor de sex masculin, de la 18 in anul 2010, la 8, respectiv 7 in anul 2011 si 2012.

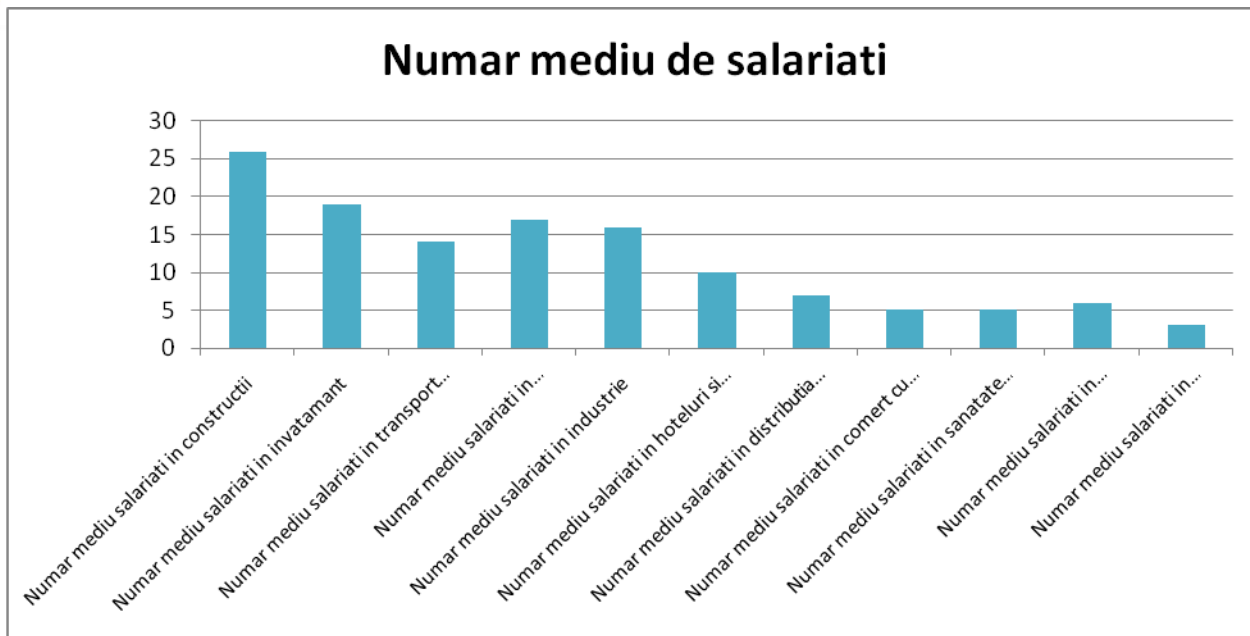

Asa cum se poate observa si in tabelul de mai jos, respective in grafic, domeniul principal in care s-au inregistrat cei mai multi angajati este cel de constructii, urmat de invatamant si transport si depozitare

FORTA DE MUNCA LA NIVELUL COMUNEI						
Criteriu	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Salariati - total – numar mediu						
Numar mediu salariati in constructii	30	30	36	34	26	22
Numar mediu salariati in invatamant	25	27	25	19	19	19
Numar mediu salariati in transport si depozitare	8	10	12	15	14	17
Numar mediu salariati in adminstratie publica si aparare, asigurari sociale din sistemul public	17	17	17	17	17	17
Numar mediu salariati in industrie	20	21	25	18	16	13
Numar mediu salariati in hoteluri si restaurante	7	7	9	10	10	12
Numar mediu salariati in distributia apei, salubritate, gestionarea deseurilor, activitati de decontaminare	7	7	7	7	7	7
Numar mediu salariati in comert cu ridicata si cu amanuntul, repararea autovehiculelor si motocicletelor	7	7	7	5	5	5
Numar mediu salariati in sanatate si asistenta sociala	5	5	5	5	5	5
Numar mediu salariati in agricultura, silvicultura si pescuit	10	10	8	8	6	4
Numar mediu salariati in intermediari financiare si asigurari	4	4	3	3	3	3

2.4. Starea de sanatate si servicii medicale

In prezent, in comuna Lisa exista doua dispensare umane.

Ambele dispensare au nevoie de reparatii, datorita constructiilor vechi in care functioneaza.

Dispensarului principal din satul Lisa i s-au adus mici imbunatatiri privind acoperisul si mici reparatii la interior, precum si un strat de vopsea lavabila dar ar mai trebui intervenit in structura de rezistenta a acestuia, deoarece, vechimea cladirii isi spune cuvantul, precum si la imbunatatirea echipamentelor care functioneaza pentru diagnosticarea pacientilor.

In legatura cu proiectele care ar trebui derulate in vederea imbunatatirii conditiilor pacientilor, acestea ar fi:

- Suprastructurarea dispensarului si dotarea incaperilor realizate cu aparatura moderna;
- Realizarea unui punct de interventie rapida cu ambulanta la nivelul mai multor comune din zona deoarece timpul in care ajunge ambulanta de la cel mai apropiat punct de urgente, este relativ mare;
- Lucrari de interventie asupra structurii dispensarelor umane din comuna.

De asemenea, la nivelul comunei exista si dispensar veterinar.

Si acesta, ca si cele umane, sunt intr-o stare continua de degradare si ar trebui derulare o serie de proiecte pentru imbunatatirea acestora atat la structura de rezistenta, cea de acoperire, cat si la echipamentele si dotarile necesare pentru buna desfasurare a activitatii.

Pentru acesta, s-au inceput lucrari de realizare a gardului de imprejmuire.

2.5. Educatie si informare

In comuna Lisa exista 3 gradinite si doua unitati de invatamant primar si gimnazial.

STRUCTURA INVATAMANT – COMUNA LISA, judetul Brasov

Structura pe clase – Satul Lisa

Denumire		Nr. clase/grupe	Nr. copii / elevi
Gradinita		2	50
clasele I-IV	clasa I	1	32
	clasa a II-a	1	22
	clasa a III-a	1	15
	clasa a IV-a	1	13
clasele V-VIII	clasa a V-a	1	20
	clasa a VI-a	1	18
	clasa a VII-a	1	12
	clasa a VIII-a	1	14

Scoala generala – sat Lisa

Structura pe clase – Satul Breaza

Datorita faptului ca au fost inregistrati prea putini elevi pentru clasele V – VIII, acestia au fost transferati la scoala generala din satul Lisa. Scoala functioneaza doar pentru elevii claselor I – IV.

Structura pe clase – Satul Breaza

Denumire		Nr. clase/grupe	Nr. elevi
Gradinita		1	12
clasele I-IV	clasa I		13
	clasa a II-a		
	clasa a III-a		
	clasa a IV-a		

Scoala generala – satul Breaza

Scoala generala – satul Pojorta

Din pacate, datorita numarului redus de elevi din sat si datorita starii de degradare avansata a cladirii in care functiona, scoala generala din satul Pojorta este inchisa, elevii fiind repartizati la scoala generala din satul Lisa.

Resursele umane

- Norme cadre didactice – 16,31 ore;
- Cadre didactice – 3 cadre didactice la gradinite si 19 cadre didactice la scolile generale;
- Cadre didactice auxiliare – 2,5
- Cadre nedidactice – 5,5;
- Camine – 3;

Camin cultural Lisa

Camin cultural Pojorta

Camin cultural Breaza

2.6. Cultura si sport

La nivelul comunei Lisa isi desfasoara activitatea doua biblioteci, ambele in domeniul public.

Criteriu	2010	2011	2012
Volume existente in biblioteci – numar	5782	5782	5782
Volume eliberate – numar	2214	2353	2216
Personalul angajat din biblioteci – numar	1	1	1
Muzee – numar	2	2	2
Vizitatori ai muzeelor – numar	70	88	102

Volumele existente in biblioteci totalizau un numar de 5.782 volume.

Numarul volumelor eliberate de catre biblioteca catre cititori, a fost de 2.216 in anul 2012. La nivelul comunei Lisa exista un singur angajat pentru biblioteca.

Din pacate, la nivel de comuna, nu exista o sala de sport amenajata in acest sens, elevii fiind nevoiti sa-si desfasoare aceasta activitate in curtea interioara a scolilor generale atunci cand conditiile meteo permit acest lucru.

2.7. Infrastructura

Accesul la rețeaua de cai ferat CFR se realizează cu dificultate, cea mai apropiată stație fiind la stația CFR Voila, aflată la 14 km de comună.

Accesul la DN1 se face prin două cai: una prin Breaza-Pojorta-Voila pe DJ 103 F și alta prin Lisa-Sambata de Sus-Sambata de Jos pe DJ 104 A – ambele cai de acces având o stare precară.

Ca și dotări edilitare, drumurile naționale, județene și comunale numără aproximativ 49 de km. Rețeaua de distribuție a apei potabile este aproape inexistentă, iar cea care funcționează oferă o calitate foarte scăzută a apei, nefiind bună de consum.

Rețeaua de telefonie și cablu TV măsoară aproximativ 10 km pentru fiecare.

La nivelul comunei Lisa, funcționează o stație de captare și pompare apă, situată în satul Breaza.

Din păcate, calitatea apei pe care stația o captează respectiv distribuie, este de o calitate mai puțin optimă pentru consum, cu atât mai mult, nu poate fi folosită nici pentru adăparea animalelor din gospodărie.

PROIECTE DERULATE IN COMUNA LISA

SITUATIA PROIECTELOR COMUNEI LISA							
Nr. Crt.	Localitatea	Titlul Proiectului	Tipul proiectului	Finantator	Beneficiar	Stadiul proiectului	
						Valoare derulata/ perioada	Valoare ramasa pana la finalizare/ perioada
1	LISA	“Dezvoltarea strategica, o cale catre bunastare”		- Fondul Social European - Ministerul Administratiei si Internelor	Comuna Lisa	269.900 lei Perioada : 14.08.2009 – 13.05.2011	Finalizat
2	LISA	“Reabilitare drumuri foriestiere din Comuna Lisa”	Masura 125 B	F.E.A.D.R P.N.D.R	Comuna Lisa	28.752 euro 15.02.2012 – 23.07.2013	1.839.043 euro 23.07.2013 - 13.02.2015
3	LISA	“Imbunatatirea infrastructurii fizice si a serviciilor de baza in comuna Lisa, Jud Brasov”	Masura 322 Renovarea si dezvoltarea satelor	F.E.A.D.R. P.N.D.R.	Comuna Lisa	Proiect depus , declarat eligibil dar nu s-a primit finantare	
4	Breaza	“Infintare centru de Informare Turistica in sat Breaza, Com Lisa”	Masura 313	F.E.A.D.R. P.N.D.R.	Comuna Lisa	Proiect depus , declarat eligibil dar nu s-a primit finantare	

Proiectele detaliate in tabelul anterior, nu sunt singurele proiecte derulate de comuna Lisa, aceasta a mai depus si alte proiecte care au fost aprobate dar fara finantare, dupa cum urmeaza:

Proiecte pentru care se asteapta finantare:

- “Construire pod peste paraul Breaza, in localitatea Breaza”: valoare 408.000 euro
- “Reabilitare drum comunal Lisa-Breaza, jud. Brasov”: valoare 4.399.007 lei
- “Reabilitare pod peste valea Lisei – La Ciocea”: valoarea 511.699 lei
- “Reabilitare drum foriestier DF 16, comuna Lisa, Jud. Brasov”: valoarea 1.376.604 lei
- “Alimentare cu apa sat Pojorta”: valoarea 1.411.370 lei
- “Studiu de fezabilitate privind modernizarea sistemului de iluminat public prin implementarea unui sistem cu energie din resurse regenerabile”: valoarea 2.195.191 lei
- “Captare, inmagazinare, tratare si reabilitare rezervor apa potabila in localitatea Breaza, comuna Lisa”: valoarea 752.000 lei

Pentru dezvoltarea comunei, s-au propus a se realiza urmatoarele proiecte:

- Amenajare trotuare in localitatile Lisa – Breaza, jud. Brasov
- Realizare bransamente de apa in localitatile Lisa si Breaza, Com Lisa, Jud. Brasov
- Infiintare retea de distributie gaze naturale in comuna Lisa
- Amenajare zona “Piscul Bochii” pentru activitati turistice, sportive si de agrement in Comuna Lisa
- Amenajare parc in sat Breaza, com. Lisa
- Reabilitare gradinita din sat Pojorta, Com. Lisa
- Infiintare baza sportiva in sat. Lisa, Com. Lisa
- Infiintare dispensar uman in sat Breaza, Com. Lisa

2.8. Economia

Comuna Lisa a evoluat pe termen lung in umbra orasului Fagaras, care este slab reprezentat din punct de vedere economic, pe teritoriul acesteia functionand un numar redus de agenti economici cu activitati productive. In ultimii ani s-au dezvoltat activitatile de comert, in oaras figurand cel putin 2 hipermarket-uri.

Activitatea de productie se bazeaza pe activitatile traditionale – cresterea de pasari, animale, producerea de nutreturi, dar si pe alte activitati cum ar fi alimentatia publica, debitatul bustenilor etc.. Principalele produse industriale sunt: carne, lapte, nutreturi etc..

2.8.1. *Industria, comert, servicii*

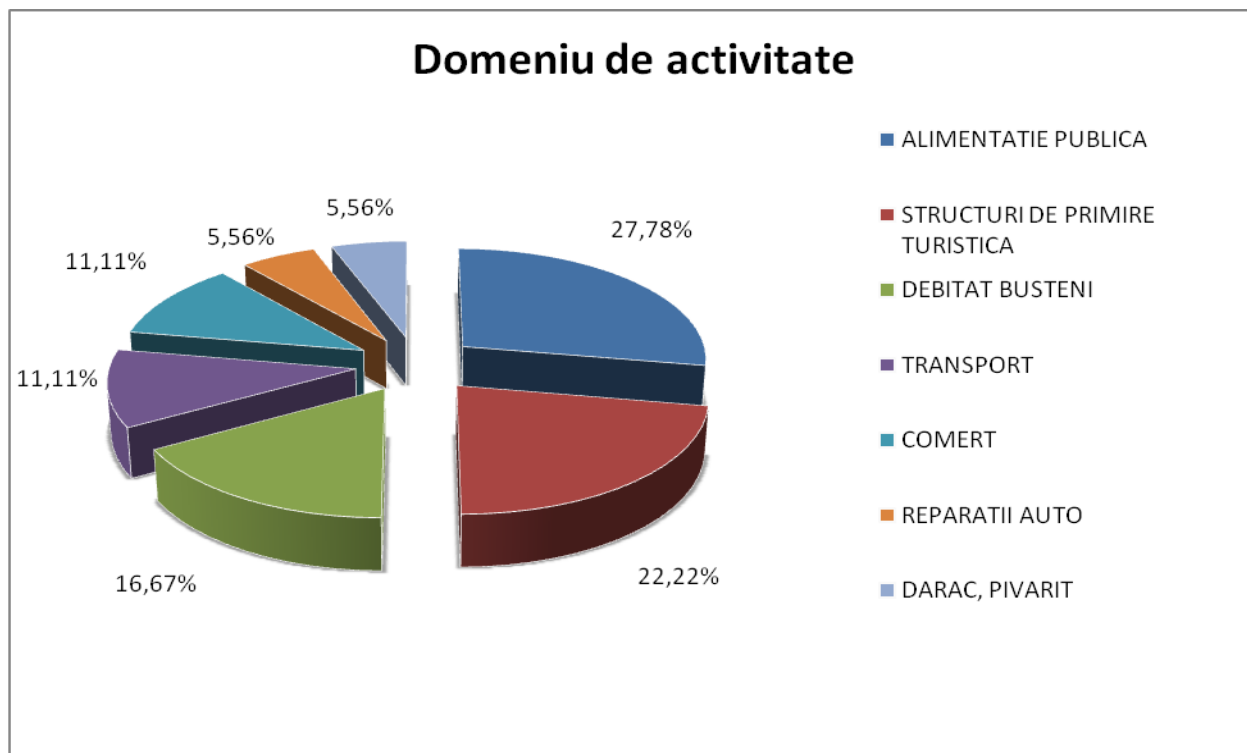
Pe raza comunei Lisa activeaza un numar de 18 societati comerciale, care isi desfasoara activitatea pe diferite domenii ale pietei, dupa cum urmeaza:

AGENTI ECONOMICI SOCIETATI COMERCIALE 2012		
Nr. Crt.	Denumire agent economic	Obiectul de activitate
1	SC BANZIC SRL	DEBITAT BUSTENI
2	SC CONSUM COOP SA	ALIMENTATIE PUBLICA
3	SC GREMINA SRL	ALIMENTATIE PUBLICA
4	SC GOLISPOV SRL	TRANSPORT
5	SC TRABJUVE SRL	REPARATII AUTO
6	SC COMERLIS SRL	ALIMENTATIE PUBLICA
7	SC CONFEX G SRL	COMERT
8	SC VILISA SRL	DARAC, PIVARIT
9	SC LAZCOM SRL	COMERT
10	SC TAVUCU SRL	TRANSPORT
11	SC TOMA SRL	DEBITAT BUSTENI
12	SC NUGAT SRL	ALIMENTATIE PUBLICA
13	SC RALUKYTUR SRL	STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICA
14	SC CABANA URLEA	STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICA
15	SC SIVICOM SRL	STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICA
16	SC DANILENA SLR	STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICA
17	SC PALEX FOREX SRL	DEBITAT BUSTENI
18	SC FLOREA STAR SRL	ALIMENTATIE PUBLICA

Domeniu de activitate	Buc.	Procent din total
ALIMENTATIE PUBLICA	5	27,78%
STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICA	4	22,22%
DEBITAT BUSTENI	3	16,67%
TRANSPORT	2	11,11%
COMERT	2	11,11%
REPARATII AUTO	1	5,56%
DARAC, PIVARIT	1	5,56%
TOTAL	18	100,00%

Din grafic, pe primele 3 locuri, dupa cum se poate observa, ponderea cea mai ridicata o are alimentatia publica (27,78%), urmata indeaproape de structurile de primire turistica (22,22%), apoi debitattul bustenilor.

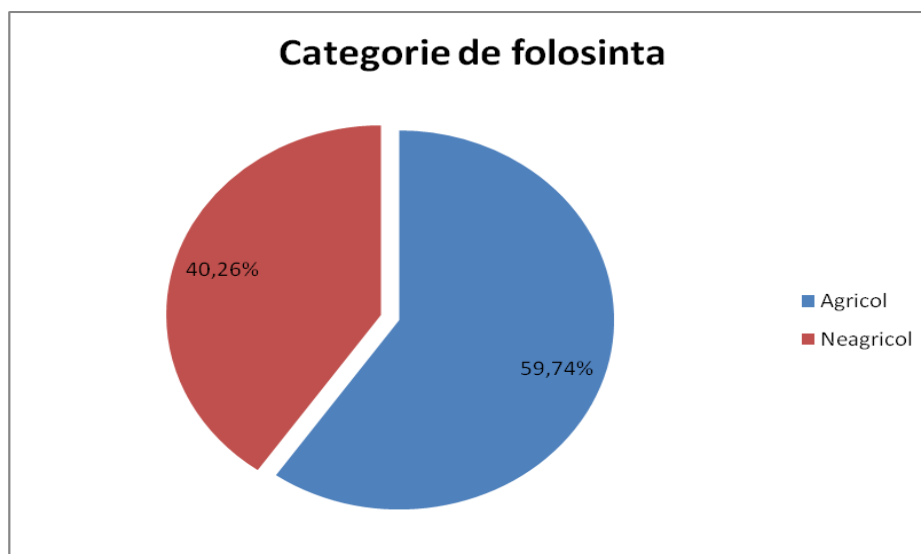
2.8.2. Agricultura

Agricultura este bine dezvoltata, cu specializare in cultura plantelor industriale, cultura cartofului, zootehnie, iar viticultura de calitate are o raspandire deosebita.

Dezvoltarea activitatilor de productie a fost favorizata de o pozitie favorabila schimburilor de marfuri, iar activitatea de comert are traditie.

Categorie de folosinta	Suprafata (ha)
Agricol	5.313 ha
Neagricol	3.581 ha
TOTAL	8.894 ha

SUPRAFATA TOTALA A COMUNEI LISA, PE CATEGORII DE FOLOSINTA		
Categoria de folosinta	Suprafata (ha)	Ponderea suprafetelor
Agricol	5.313	59,74%
Neagricol	3.581	40,26%
TOTAL	8.894	100%

Dupa cum se poate observa, din totalul suprafetei comunei Lisa, o proportie mai ridicata o reprezinta suprafata de teren agricol.

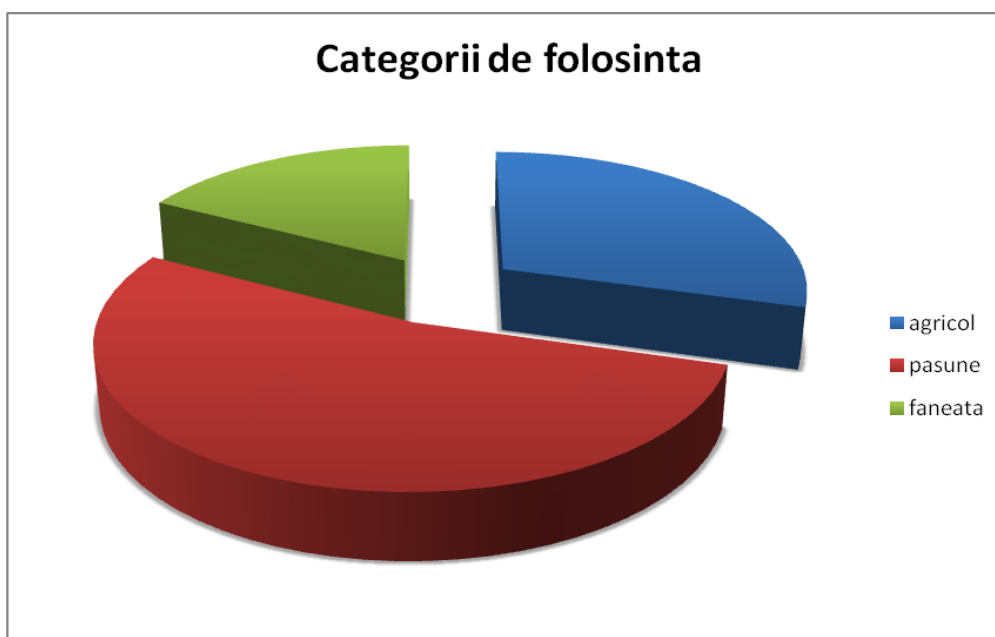

Suprafata agricola este impartita pe categorii de folosinta, asa cum se prezinta in tabelul de mai jos:

Suprafata agricola a comunei Lisa, pe categorii de folosinta

Categorii de folosinta	Suprafata (ha)
Arabil	1567 ha
Pasuni	2834 ha
Fanete	912 ha
Suprafata agricola totala	5313 ha

Suprafata agricola a comunei Lisa, pe categorii de folosinta

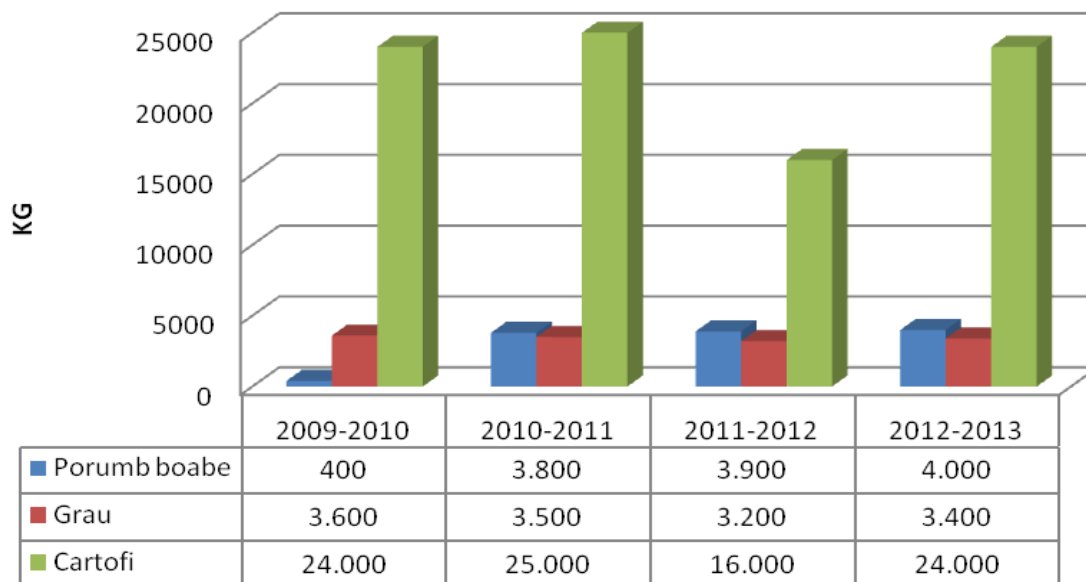
Productia medie la hectar obtinuta in ultimii 4 ani agricoli se prezinta astfel:

Productia medie la hectar, la principalele culturi in comuna Lisa in perioada 2009-2013				
Perioada/ Cultura	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Porumb boabe	400 kg	3.800 kg	3.900 kg	4.000 kg
Grau	3.600 kg	3.500 kg	3.200 kg	3.400 kg
Cartofi	24.000 kg	25.000 kg	16.000 kg	24.000 kg

Productia medie la hectar, la principalele culturi in comuna in perioada 2009-2013

Efectivele de animale in comuna Lisa, se prezinta astfel:

EFECTIVE DE ANIMALE COMUNA LISA						
	Bovine	Ovine	Caprine	Porcine	Pasari	Cabaline
	691	4.500	355	1.374	8.930	168
TOTAL	691	4.500	355	1.374	8.930	168

2.8.3. Turismul

Pe raza comunei Lisa exista cateva structuri de primire turistice, in numar de 10, dintre care 7 pensiuni cu un numar de aproximativ 92 locuri de cazare, o cabana cu aproximativ 80 locuri de cazare si o vila cu aproximativ 30 locuri de cazare.

De asemenea, pe raza comunei exista si un sat de vacanta in satul Breaza. Candva una din mandriile comunei, prin atragerea turistilor, in special a grupurilor de scolari, starea de degradare a satului de vacanta aflat in satul Breaza, este foarte avansata, casutele din lemn a acestuia sunt in paragina, cladirea principala necesitand reparatii capitale.

In vederea realizarii lucrarilor de refacere a acestuia, singura modalitate de obtinere a banilor necesari, ar fi atragerea de fonduri europene nerambursabile cu o cota de finantare aproape de 100%.

2.8.4. Mediul inconjurator

In prezent, nu exista inca o rampa ecologica, care sa deserveasca comuna Lisa, dar exista amplasate 3 depozite de deseuri menajere (gropi de gunoi.)

Autoritatile locale fac eforturi in ceea ce priveste aplicarea legislatiei privind protectia mediului, precum si oferirea unei educatii ecologice tuturor locuitorilor comunei.

Existenta foderilor europene pentru realizarea de rampe si gropi de gunoi ecologice, ofera solutii in vederea realizarii acestora in comuna, sprijinul nerambursabil din partea uniunii europene fiind aproape de 100%.

3. Analiza de situatie – SWOT

Analiza SWOT (puncte tari, puncte slabe, oportunitati si amenintari) reflecta capacitatea mediului intern al autoritatilor de a raspunde factorilor externi, in sensul fructificarii oportunitatilor si diminuarii amenintarilor.

SWOT reprezinta acronimul pentru cuvintele englezesti “**Strenghts**” (Puncte forte), “**Weaknesses**” (Puncte slabe), “**Opportunities**” (Oportunitati) si “**Threats**” (Amenintari).

Punctele forte reprezinta activitatile pe care comuna le realizeaza cel mai bine.

Punctele slabe ale comunei sunt charactersitici ale acesteia care ii determina un nivel de performanta inferior.

Oportunitatile reprezinta factori de mediu externi pozitivi pentru comuna, altfel spus sanse oferite de mediu comunei, pentru a-si stabili o noua strategies au a-si reconsidera strategia existent, in scopul exploatarii profitabile a oportunitatilor aparute. “**Oportunitati**” exista pentru fiecare comuna si trebuie identificate pentru a se stabili la timp strategia necesara fructificarii lor, sau pot fi create, indeosebi pe baza unor rezultate spectaculoase ale activitatilor de cercetare-dezvoltare, adica a unor inovari de anvergura care pot genera chiar noi industrii sau domenii aditionale pentru productia si comercializarea de bunuri si servicii.

Amenintarile sunt factori de mediu externi negative, situatii sau evenimente care pot afecta nefavorabil capacitatea comunei de a-si realize integral obiectivele stabilite, determinand reducerea performantelor economic-financiare.

Pentru a evidential punctele tari, punctele slabe, oportunitatile si amenintarile comunei Lisa, s-au efectuat analize SWOT pentru toate componentele situatiei actuale:

- Asezarea geografica si cadrul natural;
- Populatia si resursele natural;
- Infrastructura;
- Economie;
- Turism;
- Mediul inconjurator;

ASEZAREA GEOGRAFICA SI CADRUL NATURAL

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Comuna este situata la mijlocul distantei dintre orasele principale din zona, respectiv 89 km de Brasov si 76 km de Sibiu; distanta fata de cel mai apropiat oras fiind 22 km de Fagaras - Apartenenta la Regiunea de Dezvoltare Centru – perimetru de interes cu importanta strategica; - Distanțe relativ medii fata de autostrazi; - Resurse naturale de subsol bogate pentru cultivarea cartofului.	<ul style="list-style-type: none"> - Slabe resurse naturale de subsol pentru culturi de cereale; - Comuna este inclusa in lista zonelor montane defavorizate (conform situatiilor intocmite la nivelul Ministerului Agriculturii – PNDR – Masura 121).
Oportunitati	Amenintari
<ul style="list-style-type: none"> - Apropierea de culoarul pan-european IV, care, de curand, a fost deviat pe ruta Sibiu-Brasov-Bucuresti; - Valorificarea resurselor de energie regenerabila (biomasa, micro-hidro, solar)	<ul style="list-style-type: none"> - Slaba valorificare / exploatarea necorespunzatoare a resurselor naturale de care dispune zona; - Impact negativ crescut al efectelor schimbarilor climatice; - Cresterea suprafetei terenurilor agricole neutilizate, exploatarea nerationala a padurilor.

POPULATIA SI RESURSELE UMANE

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Rata redusa a infractionalitatii; - Scaderea numarului de someri; - Existenta punctelor farmaceutice la nivel de comuna;	<ul style="list-style-type: none"> - Emigrarea locuitorilor catre orasele invecinate in cautarea locurilor de munca; - Imbatranirea populatiei; - Lipsa ofertelor de locuri de munca pe plan local; - Distanțe relativ mari pe care elevii din mediul rural sunt nevoiti sa le parcurga pentru a putea urma cursurile unui

	<p>liceu/colegiu;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lipsa unor spatii adecvate pentru desfasurarea activitatilor extrascolare (sali de spectacole, sali de sport, terenuri de agrement); - Aparatura medicala deficitara pentru tratarea pacientilor - Media de varsta relativ ridicata a agricultorilor/a personalului implicat în activitatile agricole
Oportunitati	Amenintari
<ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea accesarii unor programe de finantare pentru formarea resurselor umane, reconversie profesionala, ce ar duce la ridicarea ponderii populatiei ocupate in populatia activa; - Implicarea autoritatilor locale in problemele comunitatii, deschiderea la realizarea de parteneriate; - Accesarea fondurilor europene pentru reabilitarea si imbunatatirea cladirilor in care se desfasoara activitatea de invatamant si a cabinetelor medicale.	<ul style="list-style-type: none"> - Adaptarea mai lenta a populatiei rurale varstnice la schimbarile actuale, in general, si la fenomenul mobilitatii si reconversiei profesionale, in special; - Estomparea traditiilor locale, odata cu trecerea timpului; - Cresterea ratei somajului in randul tinerilor; - Mentinerea fenomenului “muncii la negru”, cu efecte negative asupra pietei muncii, economiei locale si asistentei sociale; - Cresterea procentului tinerilor care migreaza catre centre urbane sau care emigreaza in spatial comunitar;

INFRASTRUCTURA

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Asistenta sanitara si veterinara existenta; - Derularea de proiecte de infrastructura cu finantare din fonduri comunitare; - Retea de drumuri care permit accesul usor	<ul style="list-style-type: none"> - Infrastructura rutiera deficitara; - Infrastructura retelei de alimentare cu apa, precum si cea de canalizare aproape inexistentă – calitatea apei furnizate nu

spre drumurile nationale.	este recomandata consumului; - Inexistenta unei retele de gaze naturale la nivelul comunei;
Oportunitati	Amenintari
- Posibilitatea accesarii programului National de Dezvoltare Rurala pentru sprijinirea dezvoltarii infrastructurii la nivelul comunei, inclusiv prin proiecte integrate, masura 322 sau a unui program similar cu acesta; - Posibilitatea accesarii de programe nationale de modernizare a infrastructurii rurale.	- Mentinerea interesului redus al investitorilor privati pentru demararea de afaceri in comuna; - Suprasolicitarea drumurilor judetene si nationale, continuarea degradarii infrastructurii de transport rutier.

ECONOMIA

Puncte tari	Puncte slabe
- Existenta unei comunitati de afaceri locale, reprezentate prin societati cu activitate in zona; - Teren agricol disponibil si conditii pedo-climatice favorabile pentru dezvoltarea ulterioara a cartofului; - Structura economica relativ echilibrata.	- Teren agricol disponibil dar conditii scazute pentru realizarea culturilor de cereale; - Lipsa de receptivitate a populatiei locale la cerintele pietei, ceea ce determina decalaje economice intre cerere si oferta; - Lipsa locurilor de munca, ceea ce duce la scaderea veniturilor si implicit, a cererii; - Accesibilitate dificila pentru materii prime si marfuri, datorata lipsei unei autostrazi; - Lipsa utilitatilor din apropierea unor terenuri cu potential investitional; - Investitii scazute ale mediului privat; - Caracteristica de ansamblu a agriculturii este de subzistenta; - Practicarea agriculturii cu mijloace rudimentare si tehnologie învechita;

Oportunitati	Amenintari
<ul style="list-style-type: none"> - Reconversia unor capacitati, in special agricole, spre arii de productivitate adaptate conditiilor locale; - Disponibilitatea autoritatilor locale de a incheia relatii de parteneriat cu investitorii straini; - Posibilitatea accesarii Programului National de Dezvoltare Rurala pentru investitii in mediul rural, agricol, procesarea produselor agro-alimentare, forestiere, de mediu sau a unui program asemanator; - Posibilitatea accesarii programului National de Dezvoltare Rurala pentru sprijinirea microintreprinderilor care dezvolta activitati non-agricole si servicii pentru populatia rurala sau a unor programe asemanatoare; - Posibilitatea accesarii programului Operational Sectorial Cresterea Competitivitatii economice de catre IMM-uri sau a unor programe asemanatoare;	<ul style="list-style-type: none"> - Scaderea efectivelor de animale. - Reducerea ponderii populatiei active in total populatie, si a populatiei ocupate in total populatie active, cu repercursiuni asupra disponibilitatii de forta de munca pe plan local; - Mentinerea "muncii la negru", cu efecte negative asupra pietei muncii, economiei locale si asistentei sociale; - Mentinerea interesului redus al investitorilor pentru demararea de afaceri in zona.

TURISM

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> - Potential turistic rezultat din existent punctelor de atractie natural, istorice si cultural de pe teritoriul comunei; - Grad de poluare scazut a aerului si apelor; - Promovarea comunei in randul	<ul style="list-style-type: none"> - Pregatire profesionala de slaba calitate in domeniul serviciilor turistice; - Potentialul turistic al zonei nu este in totalitate exploatat.

potentialilor turisti; - Mentinerea pe linia de plutire a singurului obiectiv turistic pentru prelucrarea produselor din lana “La Valtori”.	
Oportunitati	Amenintari
- Dezvoltarea activitatilor de turism rural si agroturism, precum si a altor tipuri de turism; - Transformarea localitatii intr-o zona turistica de interes ridicat pentru locuitorii oraselor invecinate; - Posibilitatea accesarii de fonduri europene nerambursabile prin PNDR (alte programe asemanatoare) pentru dezvoltarea turismului, respectiv crearea sau modernizarea de structure de cazare si agreement, sau puncte de informare turistica.	- Mentinerea comunei in afara circuitelor turistice; - Nevalorificarea resurselor si potentialului turistic pe care comuna Lisa le detine; - Starea de degradare continua a satului de vacanta din Breaza.

MEDIUL INCONJURATOR

Puncte tari	Puncte slabe
- Situarea intr-o zona nepoluata atmosferic, hidrologic si pedologic; - Clustere in formare in domeniile prelucrarii lemnului, al biomasei, al electrotehnicii, al industriei alimentare.	- Exploatarea nesustenabila a padurilor; - Inexistenta unei statii de transfer pentru deseuri care sa deserveasca comuna; - Lipsa unui sistem integrat de colectare/depozitare/procesare a deseurilor; - Dezvoltarea scazuta a sistemului de canalizare, colectare a apelor uzate, si lipsa unei statii de epurare.
Oportunitati	Amenintari

<ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea programelor Uniunii Europene destinate protectiei mediului in spatiul rural; - Accesarea de fonduri nerambursabile pentru proiecte de constientizare a populatiei cu privire la protectia mediului.	<ul style="list-style-type: none"> - Mentinerea mentalitatii de indiferenta fata de protectia mediului (mai ales la nivelul populatiei adulte); - Degradarea peisajului in lipsa abordarii integrate si durabile a managementului deseurilor.
--	--

Analiza de situatie (analiza SWOT)

PERSPECTIVA GENERALA ASUPRA COMUNEI LISA

Puncte tari

- Comuna este situata la mijlocul distantei dintre orasele principale din zona, respectiv 89 km de Brasov si 76 km de Sibiu; distanta fata de cel mai apropiat oras fiind 22 km de Fagaras
- Apartenenta la Regiunea de Dezvoltare Centru – perimetru de interes cu importanta strategica;
- Distanta relativ medii fata de autostrazi;
- Resurse naturale de subsol bogate pentru cultivarea cartofului;
- Rata redusa a infractiunilor;
- Scaderea numarului de someri;
- Existenta punctelor farmaceutice la nivel de comuna;
- Asistenta sanitara si veterinara existenta;
- Derularea de proiecte de infrastructura cu finantare din fonduri comunitare;
- Retea de drumuri care permit accesul usor spre drumurile nationale;
- Existenta unei comunitati de afaceri locale, reprezentate prin societati cu activitate in zona;
- Teren agricol disponibil si conditii pedo-climatice favorabile pentru dezvoltarea ulterioara a cartofului;
- Structura economica relativ echilibrata;
- Potential turistic rezultat din existent punctelor de atractie natural, istorice si cultural de pe teritoriul comunei;
- Grad de poluare scazut a aerului si apelor;
- Promovarea comunei in randul potentialilor turisti;
- Mentinerea pe linia de plutire a singurului obiectiv turistic pentru prelucrarea produselor din lana “La Valtori”;
- Situarea intr-o zona nepoluata atmosferic, hidrologic si pedologic;

- Clustere in formare in domeniile prelucrării lemnului, al biomasei, al electrotehnicii, al industriei alimentare.

Puncte slabe

- Slabe resurse naturale de subsol pentru culturi de cereale;
- Comuna este inclusa in lista zonelor montane defavorizate (conform situatiilor intocmite la nivelul Ministerului Agriculturii – PNDR – Masura 121);
- Emigrarea locuitorilor catre orasele invecinate in cautarea locurilor de munca;
- Imbatranirea populatiei;
- Lipsa ofertelor de locuri de munca pe plan local;
- Distanțe relativ mari pe care elevii din mediul rural sunt nevoiti sa le parcurga pentru a putea urma cursurile unui liceu/colegiu;
- Lipsa unor spatii adecvate pentru desfasurarea activitatilor extrascolare (sali de spectacole, sali de sport, terenuri de agrement);
- Aparatura medicala deficitara pentru tratarea pacientilor;
- Media de varsta relativ ridicata a agricultorilor/a personalului implicat în activitatile agricole
- Infrastructura rutiera deficitara;
- Infrastructura rețelei de alimentare cu apa, precum si cea de canalizare aproape inexistentă – calitatea apei furnizate nu este recomandata consumului;
- Inexistenta unei rețele de gaze naturale la nivelul comunei;
- Teren agricol disponibil dar conditii scazute pentru realizarea culturilor de cereale;
- Lipsa de receptivitate a populatiei locale la cerintele pietei, ceea ce determina decalaje economice intre cerere si oferta;
- Lipsa locurilor de munca, ceea ce duce la scaderea veniturilor si implicit, a cererii;
- Accesibilitate dificila pentru materii prime si marfuri, datorata lipsei unei autostrazi;
- Lipsa utilitatilor din apropierea unor terenuri cu potential investitional;
- Investitii scazute ale mediului privat;
- Caracteristica de ansamblu a agriculturii este de subzistenta;
- Practicarea agriculturii cu mijloace rudimentare si tehnologie învechita;
- Scaderea efectivelor de animale;
- Pregatire profesionala de slaba calitate in domeniul serviciilor turistice;
- Potentialul turistic al zonei nu este in totalitate exploatat;

- Exploatarea nesustenabila a padurilor;
- Inexistenta unei statii de transfer pentru deseuri care sa deserveasca comuna;
- Lipsa unui sistem integrat de colectare/depozitare/procesare a deseurilor;
- Dezvoltarea scazuta a sistemului de canalizare, colectare a apelor uzate, si lipsa unei statii de epurare.

Oportunitati

- Apropierea de culoarul pan-european IV, care, de curand, a fost deviat pe ruta Sibiu-Brasov-Bucuresti;
- Valorificarea resurselor de energie regenerabila (biomasa, micro-hidro, solar);
- Posibilitatea accesarii unor programe de finantare pentru formarea resurselor umane, reconversie profesionala, ce ar duce la ridicarea ponderii populatiei ocupate in populatia activa;
- Implicarea autoritatilor locale in problemele comunitatii, deschiderea la realizarea de parteneriate;
- Accesarea fondurilor europene pentru reabilitarea si imbunatatirea cladirilor in care se desfasoara activitatea de invatamant si a cabinetelor medicale;
- Posibilitatea accesarii programului National de Dezvoltare Rurala pentru sprijinirea dezvoltarii infrastructurii la nivelul comunei, inclusiv prin proiecte integrate, masura 322 sau a unui program similar cu acesta;
- Posibilitatea accesarii de programe nationale de modernizare a infrastructurii rurale;
- Reconversia unor capacitati, in special agricole, spre arii de productivitate adaptate conditiilor locale;
- Disponibilitatea autoritatilor locale de a incheia relatii de parteneriat cu investitorii straini;
- Posibilitatea accesarii Programului National de Dezvoltare Rurala pentru investitii in mediul rural, agricol, procesarea produselor agro-alimentare, forestiere, de mediu sau a unui program asemanator;
- Posibilitatea accesarii programului National de Dezvoltare Rurala pentru sprijinirea microintreprinderilor care dezvolta activitati non-agricole si servicii pentru populatia rurala sau a unor programe asemanatoare;
- Posibilitatea accesarii programului Operational Sectorial Cresterea Competitivitatii economice de catre IMM-uri sau a unor programe asemanatoare;
- Dezvoltarea activitatilor de turism rural si agroturism, precum si a altor tipuri de turism;

- Transformarea localitatii intr-o zona turistica de interes ridicat pentru locuitorii oraselor invecinate;
- Posibilitatea accesarii de fonduri europene nerambursabile prin PNDR (alte programe asemanatoare) pentru dezvoltarea turismului, respectiv crearea sau modernizarea de structuri de cazare si agreement, sau puncte de informare turistica;
- Utilizarea programelor Uniunii Europene destinate protectiei mediului in spatiul rural;
- Accesarea de fonduri nerambursabile pentru proiecte de constientizare a populatiei cu privire la protectia mediului.

Amenințari

- Slaba valorificare / exploatarea necorespunzatoare a resurselor naturale de care dispune zona;
- Impact negativ crescut al efectelor schimbarilor climatic;
- Cresterea suprafetei terenurilor agricole neutilizate, exploatarea nerationala a padurilor;
- Adaptarea mai lenta a populatiei rurale varstnice la schimbarile actuale, in general, si la fenomenul mobilitatii si reconversiei profesionale, in special;
- Estomparea traditiilor locale, odata cu trecerea timpului;
- Cresterea ratei somajului in randul tinerilor;
- Mentinerea fenomenului “muncii la negru”, cu efecte negative asupra pietei muncii, economiei locale si asistentei sociale;
- Cresterea procentului tinerilor care migreaza catre centre urbane sau care emigreaza in spatial comunitar;
- Mentinerea interesului redus al investitorilor privati pentru demararea de afaceri in comuna;
- Suprasolicitarea drumurilor judetene si nationale, continuarea degradarii infrastructurii de transport rutier;
- Reducerea ponderii populatiei active in total populatie, si a populatiei ocupate in total populatie active, cu repercursiuni asupra disponibilitatii de forta de munca pe plan local;
- Mentinerea “muncii la negru”, cu efecte negative asupra pietei muncii, economiei locale si asistentei sociale;
- Mentinerea interesului redus al investitorilor pentru demararea de afaceri in zona;
- Mentinerea comunei in afara circuitelor turistice;
- Nevalorificarea resurselor si potentialului turistic pe care comuna Lisa le detine;
- Starea de degradare continua a satului de vacanta din Breaza;

- Menținerea mentalității de indiferență față de protecția mediului (mai ales la nivelul populației adulte);
- Degradarea peisajului în lipsa abordării integrate și durabile a managementului deșeurilor.

4. VIZIUNEA COMUNITARA

Pentru stabilirea strategiei de dezvoltare a comunei Lisa, este iminenta consultarea strategiilor de dezvoltare la nivel superior: strategia de dezvoltare a Regiunii Centru si strategia de dezvoltare a judetului Brasov.

Continutul strategiei la nivel de comuna va trebui sa urmareasca atat obiectivele stabilite la nivel de regiune si judet, cat si obiectivele si necesitatile care rezulta din analiza SWOT a comunei Lisa.

4.1.Strategia de dezvoltare a regiunii Centru

Localizata in centrul tarii, pe cursurile superioare si mijlocii ale Muresului si Oltului, Regiunea Centru este strabatuta de meridianul de 250 longitudine estica si paralela de 460 latitudine nordica.

Prin pozitia sa geografica, Regiunea Centru ocupa o pozitie privilegiata, realizand conexiuni cu 6 din cele 7 regiuni de dezvoltare, inregistrandu-se distante aproximativ egale din zona ei centrala pana la punctele de trecere a frontierelor.

Regiunea Centru este formata din 6 judete (Alba, Brasov, Covasna, Harghita, Mures si Sibiu), care insumeaza o suprafata de 34100 km², reprezentand 14,3% din teritoriul tarii. Din suprafata totala a Regiunii Centru cea mai mare pondere o ocupa judetul Mures (19,7%), la polul opus fiind judetul Covasna (10,9%).

Reteaua de localitati din Regiunea Centru este formata din 57 de orase dintre care 20 sunt municipii (cele mai multe fiind in judetele Alba, Brasov, Harghita si Mures in numar de 4), 357 de comune si 1788 de sate. La nivel de judet, cele mai multe comune sunt in Mures (91), iar cele mai putine in Covasna (40) si Brasov (48). Datorita particularitatilor geografice cele mai multe sate sunt in judetul Alba (656), majoritatea fiind mici si foarte mici (foarte multe catune in Muntii Apuseni cunoscute sub numele de cranguri), la polul opus fiind judetul Covasna avand de 5 ori mai putine sate fata de Alba (122).

Rata de urbanizare la nivelul Regiunii Centru era in 2011 de 59,2%, fiind superioara celei inregistrate la nivel national. Reteaua localitatilor urbane cuprinde 20 municipii si 37 orase. Dintre acestea, un municipiu depaseste 200 000 locuitori, doua municipii au intre 100 000 si 200 000 locuitori, 3 municipii au intre 50 000 si 100 000 locuitori, 6 orase au 30 000 si 50 000 locuitori iar 7 orase au intre 20 000 si 30 000 locuitori. Majoritatea localitatilor urbane (38 orase si municipii) se incadreaza in categoria oraselor mici, cu o populatie sub 20 000 locuitori.

Regiunea Centru se caracterizeaza printr-o mare diversitate etnica, lingvistica si religioasa. Datele preliminare ale recensamantului populatiei si locuintelor din 2011 arata ca in Regiunea Centru locuiesc cele mai multe persoane apartinand minoritatilor etnice si religioase, comparativ cu celelalte regiuni.

Romanii formeaza majoritatea absoluta a populatiei din Regiunea Centru (64,1%), fiind insa minoritari in 2 judete – Harghita (13,3%) si Covasna (22,1%). Sunt urmati in ordine de maghiari – 30,1% din totalul populatiei (6,5% la nivelul national), romi – 4,9% din populatie (3,3% la nivelul national) si germani – 0,4% (0,2% la nivelul tarii).

Din totalul drumurilor nationale din Regiunea Centru 96,5% erau modernizate in anul 2011, dintre care in procent de 100% in judetul Sibiu. Reteaua de drumuri judetene si comunale din regiune avea in anul 2011 o lungime totala de 8763 de km dintre care 16,3 % modernizata, iar 27,9% cu imbracaminti usoare rutiere. La nivel de judet cea mai mica retea de drumuri judetene si comunale modernizata a fost in judetul Mures (50 km), urmat de judetul Sibiu (55 km), la polul opus fiind judetele Alba (857 km) si Brasov (309 km).

Sud-vestul regiunii este traversat de **Coridorul IV pan-european de transport**, ruta ce va asigura o legatura rapida intre extremitatea sud-estica a Europei (Istanbul, Salonic) si Europa Centrala (Dresda, Nuremberg), via Grecia, Bulgaria, Romania, Ungaria, Slovacia, Austria, Cehia. In prezent, pe teritoriul Regiunii Centru, pe acest traseu se gaseste DN7 care, alaturi de DN1, se numara printre drumurile cu cel mai intens trafic din Romania, avand totodata rang de drumuri europene din clasa A (E68, respectiv E81). **Planul de amenajare a teritoriului national** prevede realizarea pe cele doua trasee a autostrazii **Pitesti-Nadlac** respectiv a drumului expres **Sebes -**

Turda - sosea ce va asigura legatura intre autostrada Pitesti – Nadlac si autostrada Transilvania. De altfel, conform angajamentelor asumate de tara noastra in procesul de aderare la Uniunea Europeana, dezvoltarea si modernizarea infrastructurii de transport pe traseul Coridorului Pan-European de transport IV este considerata o prioritate absoluta. Ca urmare, dupa mai multi ani de intarziere, in prezent a inceput executia tronsonului de autostrada Sibiu-Orastie. La nivelul Regiunii Centru exista in prezent in judetul Sibiu 17 kilometri de autostrada realizata prin Programul Operational Sectorial Transport.

Regiunea Centru are bune conexiuni rutiere cu toate regiunile invecinate prin urmatoarele drumuri nationale:

- **cu Regiunea Sud:** spre Ploiesti pe Valea Prahovei, prin DN1 (E60), sau pe valea Teleajenului, prin DN1A; spre Pitesti, pe DN73 (E574), prin culoarul Rucar-Bran via Campulung sau pe DN7C (Transfagarasanul) via Curtea de Arges.
- **cu Regiunea Sud-Vest:** spre Ramnicu Valcea, pe valea Oltului, prin DN7 (E81); spre Targu Jiu, pe Valea Sebesului si peste Muntii Parang, prin DN 67C (Soseaua Transalpina)
- **cu Regiunea Vest:** spre Deva, Arad, Timisoara, pe Valea Muresului, prin DN 7 (E68), sau, prin pasul Buces, via Abrud, Brad, pe DN74 .
- **cu Regiunea Nord-Vest:** spre Cluj Napoca, prin DN1 (E81) sau, via Targu Mures, prin DN15 (E60) sau, pe Valea Ariesului, prin DN 75, sau din Reghin, prin zona Campiei Transilvaniei, pe DN16. In afara rutelor spre Cluj Napoca, mai exista legaturi directe cu Oradea, pe Valea Ariesului, prin DN75 si cu Bistrita, via Reghin, pe DN 15A (E578).
- **cu Regiunea Nord-Est:** spre Bacau, prin DN11 (E574), sau pe valea Trotusului, via Comanesti si Onesti, prin DN 12A; spre Piatra Neamt, prin Cheile Bicazului, pe DN12C; spre Targu Neamt, via Borsec, pe DN15.
- **cu Regiunea Sud-Est:** spre Buzau, pe Valea Buzaului, prin DN10; spre Focsani, via Targu Secuiesc, pe DN2D.

Regiunea Centru este strabatuta de trei magistrale feroviare din cele opt la nivelul intregii tari:

- magistrala 200: Bucuresti - Ploiesti - Brasov - Sibiu - Alba Iulia - Iia - Arad - Curtici
- magistrala 300: Bucuresti - Ploiesti - Brasov - Sighisoara - Blaj - Cluj Napoca - Oradea - Episcopia Bihorului
- magistrala 400: Bucuresti - Ploiesti - Brasov - Miercurea Ciuc - Targu Mures - Satu Mare - Halmeu

La nivelul Regiunii Centru in 2011 a fost distrinuit consumatorilor un ***volum de apa potabila*** de 113490 mii m³, cu apropae o treime mai putin fata de 2005 (28,1%). Din volumul total de apa potabila distribuita in 2011 la nivel regional un sfert a fost in judetul Brasov (26,1%), o cincime in judetele Alba (20,5%) si Sibiu (19,9%), iar cel mai putin in judetele Covasna (6,8%) si Harghita (9,5%).

In ceea ce priveste ***populatia deservita de sistemul public de alimentare cu apa*** la nivelul Regiunii Centru, in anul 2011 au beneficiat 1.555.589 de locuitori cu 56.210 mai multi fata de anul anterior.

In 2011 in Regiunea Centru 61,7% din total populatie a fost deservita de sistemul public de alimentara cu apa, cu 2,3% mai mult fata de anul anterior. Din acest punct de vedere, datele statistice din 2011 au pus in evideta accentuate disparitati la nivel de judet: 81,9% in Brasov, 69,4% in Sibiu, 55,8% in Alba, 55,4% in Mures, 48,2% in Harghita si doar 38,0% in Covasna. Localitatile rurale se caracterizeaza print-un grad redus de echipare cu retele de alimentare in sistem centralizat, majoritatea retelelor existente de distributie fiind subdezvoltate.

La finele anului 2011, ***retea de canalizare publica*** din Regiunea Centru era formata din 3920 km de conducte de canalizare dintre care 73 % in mediul urban si 27 % in mediul rural. La nivel judetean cea mai mare lungime simpla a conductelor de canalizare publica a fost in 73

judetul Mures, aproape 1000 km (949,1 km), iar cea mai mica in Covasna (325,1 km). Fata de anul anterior, in 2011 la nivel regional erau cu 384 mai multi kilometri din lungimea totala simpla a conductelor de canalizare publica, adica cu 10,9% mai mult, peste media regionala fiind judetele Covasna (mai mult cu jumatate, 51,9%) si Sibiu (cu 17,7%)

In anul 2011, ***lungimea totala a conductelor de distributie a gazelor*** era in Regiunea Centru de 8281,2 km cu aproape 70 km mai mult fata de anul anterior (69,6 km). Din lungimea totala a conductelor de distributie a gazelor din Regiunea Centru 45,3 % erau in mediul urban (3750,2 km), iar 54,7% in mediul rural (4531 km). La nivel de judet cea mai mare lungime a conductelor de distributie a gazelor in 2011 era in Mures, 3222,8 km dintre care o treime in mediul urban. Acest fapt este datorat prezentei pe teritoriul judetului Mures a domurilor gazeifere si a numarului mare de localitati in care se extrage gazul metan.

In concluzie, in anul 2011 in functie de dotarea tehnico-edilitara, din numarul total de localitati de la nivelul Regiunii Centru:

- trei sferturi (74,6%) o detineau localitatile cu instalatii de alimentara cu apa potabila
- jumatate (58,5%) o detineau localitatile in care se distribuie gaze naturale
- peste o treime (36,5%) o detineau localitatile cu instalatii de canalizare publica

- sub 5 % (4,1%) o detineau localitatile in care se distribuie energie termica

In ceea ce priveste alimentarea cu apa potabila, in anul 2011 la nivel regional 253 de **comune** erau dotate **cu instalatii de alimentare cu apa potabila** (71% din numarul total de comune), cele mai multe comune fiind in judetul Mures (66), iar cele mai putine in judetul Covasna (26). Fata de anul 2005, la nivelul Regiunii Centru in anul 2011 ponderea comunelor cu instalatii de apa potabila a crescut cu 13% (48 de comune). La nivel de regiuni, in 2011, Regiunea Centru era pe locul al 6-lea, pe primul loc fiind Regiunea Sud Muntenia (337 comune), iar pe ultimul loc Regiunea Bucuresti Ilfov (19 comune).

La nivelul Regiunii Centru in anul 2011 un numar de 106 de **comune erau dotate cu instalatii de canalizare publica** (o treime, 29,7% din comune), cele mai multe comune fiind in judetele Mures (29) si Harghita (28), iar cele mai putine in judetele Alba (8) si Sibiu (12). Din acest punct de vedere, la nivel national, Regiunea Centru ocupa primul loc, urmata de Regiunea Nord Est (104 comune), la polul opus situandu-se regiunile Bucuresti Ilfov (14 comune) si Sud Vest Oltenia (50 de comune). Fata de 2005, in anul 2011 la nivelul Regiunii Centru ponderea comunelor dotate cu instalatii de canalizare publica a crescut cu 12,6% (de la 17,1% in 2005 la 29,7%, adica de la 61 de comune in 2005 la 106 comune in 2011).

In ceea ce priveste **retea de canalizare publica**, in anul 2011, din lungimea simpla a conductelor de canalizare din Regiunea Centru (3920 km) o treime se aflau in mediul rural (27%, adica 1044,9 km). Din lungimea totala a retelei de canalizare publica din mediul rural al Regiunii Centru, cele mai mari ponderi erau in judetele Harghita (peste o treime, 36,2% adica 378 km) si Sibiu (aproape un sfert, 23%, adica 239,9 km), la polul opus fiind judetele Alba (5,8% adica 60,5 km) si Covasna (7,5% adica 78,1 km).

Potrivit datelor statistice din 2011, in mediul rural din Regiunea Centru, in peste jumatate din comune (53,5% adica 191 de comune) se **distribuiau gaze naturale**, cu 13,% mai multe comune fata de anul 2005 (179 comune). In 2011, la nivel de judet cele mai multe comune in care se distribuiau gaze naturale erau localizate in judetele Mures (71 comune), urmat la mare distanta de Sibiu (38 comune), la polul opus fiind judetele Covasna (9 comune) si Alba (24 comune). La nivel national, din punct de vedere al numarului de comune in care se distribuiau gaze naturale in 2011, Regiunea Centru ocupa primul loc, urmata de Regiunea Sud Muntenia (114 comune), la polul opus fiind regiunile Bucuresti Ilfov (29 comune) si Sud Est (37 comune).

Potrivit Hotararii Guvernului nr.1388/2010 privind aprobarea programelor nationale de sanatate pentru anii 2011 si 2012, se deruleaza la nivelul fiecarui judet din Regiunea Centru

urmatoarele programe de sanatate finantate de la bugetul de stat si din veniturile proprii ale Ministerului Sanatatii:

- Programele nationale privind bolile transmisibile
- Programul national de monitorizare a factorilor determinanti din mediul de viata si munca
- Programul national de hematologie si securitate transfuzionala
- Programele nationale privind bolile netransmisibile
- Programul national de evaluare si promovare a sanatatii si educatie pentru sanatate
- Programul national de sanatate a femeii si copilului
- Programul national de tratament in strainatate
- Programul pentru compensarea cu 90% a pretului de referinta al medicamentelor.

In vederea atingerii obiectivului strategic privind cresterea favorabila incluziunii, la nivel european au fost propuse un set de actiuni - cheie finantabile din Fondul European de Dezvoltare Regionala, in viitoarea perioada de programare 2014-2020, respectiv:

- investitii in infrastructura sanitara si sociala pentru imbunatatirea accesului la aceste servicii si reducerea inegalitatilor in materie de sanatate (grupuri marginalizate, romii, persoanele expuse riscului saraciei etc.)
- investitii in infrastructura, care contribuie la modernizarea, transformarea structurala si viabilitatea sistemelor de sanatate
- investitii specifice in infrastructura pentru sprijinirea tranzitiei de la asistenta institutionala la cea de proximitate;
- sprijin pentru investitiile in infrastructura pentru ingrijirea copiilor, a persoanelor in varsta si pentru ingrijirea de lunga durata
- sprijin pentru regenerarea fizica si economica a comunitatilor urbane si rurale defavorizate, inclusiv romii, ceea ce reduce concentratia spatiala a saraciei (promovarea unor planuri integrate in care locuintele sociale sunt insotite in special de interventii in domeniul educatiei, sanatatii si ocuparii fortei de munca)
- sprijin pentru dezvoltarea intreprinderilor sociale, prin dezvoltarea unor noi modele comerciale si a unei solutii inovatoare de abordare a provocarilor societale
- sprijin pentru anumite investitii vizand sa elimine si sa previna barierele care stau in calea accesibilitatii
- promovarea strategiilor de dezvoltare locala desfasurate de comunitatea locala prin acordarea de sprijin pentru dezvoltarea capacitatilor grupurilor de actiune locala, precum

si prin pregatirea strategiilor locale si prin acordarea de sprijin pentru activitatile concepute, in domeniile care intra in sfera de aplicare a FEDER din domeniul incluziunii sociale si al regenerarii fizice si economice

Turismul montan beneficiaza in Regiunea Centru de conditii naturale exceptionale, aproape jumatate din suprafata regiunii fiind ocupata de arealele montane. Diversitatea peisagistica, ariile naturale protejate, cu numeroase specii endemice de flora si fauna, traseele rutiere spectaculoase, statiunile montane fac din Regiunea Centru prima regiune a tarii din punctul de vedere al potentialului turistic montan. In acest sens, mentionam faptul ca Regiunea Centru include parti insemnate din suprafata a 6 din cele 28 de parcuri nationale sau naturale ale Romaniei si cuprinde numeroase alte arii protejate si rezervatii naturale. 177

Turismul cultural dispune de resurse insemnate, cu o multime de obiective valoroase ce impanzesc teritoriul regiunii si cateva repere arhitectonice binecunoscute (ansamblul bisericilor fortificate, castelul Bran, cetatea Sighisoara, Sibiu, Brasov, Alba Iulia etc) precum si festivaluri traditionale de prestigiu (Pelerinajul de Rusalii de la Sumuleu-Ciuc, Targul de Fete de pe Muntele Gaina). Distanta relativ mica dintre obiectivele turistice culturale favorizeaza integrarea acestora in diferite circuite tematice.

Turismul rural atrage indeosebi familiile cu copii, care cauta relaxarea intr-un mediu linistit si sanatos. Pe langa turistii din Romania, de aceasta forma de turism sunt atrasi si turistii straini interesati de cultura romaneasca, aceasta fiind un mijloc direct de cunoastere a civilizatiei traditionale autentice. Turismul rural a inregistrat o dinamica spectaculoasa in ultimii 20 ani, numarul pensiunilor turistice si agroturistice din Regiunea Centru depasind 1000, iar cel al locurilor de cazare oferite ajungand la aproape 19 mii.

Turismul de afaceri s-a dezvoltat cu precadere in marile orase si in cateva statiuni ce ofera un inalt confort de cazare si dispun de facilitatile tehnice necesare.

Capacitatea de cazare existenta⁴⁸, la 31 iulie 2012, era de 53787 locuri (17,9% din capacitatea de cazare la nivel national), ceea ce ii confera regiunii pozitia a doua pe tara, in crestere cu 2,6% fata de 1990. Capacitatea de cazare in functiune⁴⁹, de 15459,2 mii locuri-zile este, in medie cu 32,7% mai ridicata fata de 1990, cea mai mare crestere inregistrandu-se in judetul Brasov (+100,3%), iar cea mai severa scadere in Harghita (-46,6%). Indicele de utilizare a capacitatilor aflate in functiune este de doar 23,6% (25,9% pe tara), Regiunea Centru ocupand locul al patrulea din acest punct de vedere. Judetul Covasna, cu un indice de utilizare de 36,2%,

ocupa prima pozitie in regiune, in timp ce judetul Brasov, cu un indice de 20,1%, se situeaza pe ultima.

Analiza SWOT Regiunea centru 2014 – 2020

PUNCTE TARI

- Cadru fizico-geografic favorabil dezvoltarii asezarilor umane, cailor de comunicatii si activitatilor economice
- Fond forestier bogat, exploatabil in scop economic si cu rol in pastrarea ecosistemului regional
- Existenta unor resurse naturale importante, inclusiv resurse energetice
- Reteaua de localitati urbane este echilibrata
- Existenta unui pol de crestere (Brasov) si a doi poli de dezvoltare urbana (Targu Mures si Sibiu)
- Cresterea proportiei persoanelor ocupate care au absolvit institutii de invatamant superior
- Retea de drumuri care permit accesul spre toate zonele regiunii si asigura o buna legatura a Regiunii Centru cu celelalte regiuni ale Romaniei
- Regiunea Centru este traversata de *Coridorul IV pan-european de transport*
- Retea universitara formata din 13 universitati, centre de cercetare universitara in aproape toate domeniile stiintifice
- Structura economica relativ echilibrata
- Tendinta de crestere a ponderii sectoarelor economice cu o valoare adaugata ridicata (servicii, anumite ramuri ale industriei)
- Volumul semnificativ al investitiilor straine directe (locul 2, dupa Bucuresti-Ilfov)
- Valoarea exporturilor a inregistrat o crestere de 4 ori in ultimii 10 ani
- I.M.M.-urile detin o pondere importanta din efectivul de personal si din cifra de afaceri
- Infrastructura de sprijinire a afacerilor care acopera in parte nevoile investitorilor
- Clustere in formare in domeniile prelucrarii lemnului, al biomasei, al electrotehnicii, al industriei alimentare
- Potential turistic important, diversificat si raspandit pe intregul teritoriu al regiunii, flux turistic in crestere
- Potential agricol important, inclusiv pentru agricultura ecologica

PUNCTE SLABE

- Relieful muntos impune restrictii in dezvoltarea teritoriala, sociala si economica
- Doar jumatate din corpurile de apa din Regiunea Centru au o stare ecologic buna
- Nr. mare de sate neracordate la infrastructura de utilitati publice
- Scaderea demografica, accelerarea procesului de imbatranire demografica
- Accentuarea fenomenului de migratie externa
- Rate reduse de activitate si de ocupare a populatiei in varsta de munca, accentuarea disparitatilor intra-regionale in ce priveste ocuparea
- Nivel al ratei somajului mai ridicat decat media nationala
- Starea tehnica necorespunzatoare a retelei rutiere
- Lipsa autostrazilor si a drumurilor de mare capacitate
- Investitii scazute in intretinerea infrastructurii feroviare
- Infrastructura edilitara, educationala si de sanatate precara in orasele mici si in mediul rural
- Continuarea tendintei de polarizare economica la nivel regional.
- Conectarea economica a regiunii cu piata europeana se mentine relativ scazuta, participarea redusa a companiilor autohtone in diversele retele de cooperare economica
- Infrastructura de afaceri insuficient dezvoltata si exploatarea
- Infrastructura turistica este inegal dezvoltata la nivel regional.
- Infrastructura de acces spre unele zone cu potential turistic este deficitara
- Dependenta economica de agricultura a celor mai multe localitati rurale, grad scazut de tehnologizare a agriculturii
- Exploatarea agricola mica, neviabila economic
- Forta de munca imbatranita
- Exploatarea nesustenabila a padurilor

OPORTUNITATI

- Valorificarea resurselor de energie regenerabila (biomasa, micro-hidro, solar)
- Dezvoltarea urbana policentrica
- Dezvoltarea conurbatiilor facilitand dezvoltarea teritoriala si economica a oraselor
- Ameliorarea moderata a anumitor indicatori demografici
- Cresterea nivelului de pregatire al fortei de munca

- Cresterea ponderii populatiei ocupate in sectorul tertiar
- Imbunatatirea si extinderea infrastructurii de transport, dezvoltarea transportului inter-modal
- Imbunatatirea accesului spre zonele care in prezent au o infrastructura rutiera deficitara, asigurarea unor legaturi rapide intre Regiunea Centru si celelalte regiuni ale Romaniei
- Extinderea transportului aerian de pasageri si marfuri, inclusiv prin construirea Aeroportului International Brasov - Ghimbav
- Valorificarea potentialului de cercetare si transferul catre economie a rezultatelor
- Extinderea infrastructurii de sprijinire a afacerilor, diversificarea gamei de servicii oferite
- Cresterea finantarii sectorului cercetare - dezvoltare - inovare, ca urmare a politicilor europene in domeniu
- Cresterea fluxului turistic catre regiune
- Rentabilizarea agriculturii, dezvoltarea activitatilor economice conexe
- Crearea de alternative economice viabile la in mediul rural

AMENINTARI

- Impact negativ crescut al efectelor schimbarilor climatice si al exploatarei nerationale a resurselor naturale
- Accentuarea disparitatilor intre centrele urbane mari si orasele mici si mijlocii
- Accentuarea declinului demografic si a procesului de imbatranire
- Accentuarea fenomenului de migratie externa, cu precadere a populatiei tinere si a celei inalt calificate
- Probleme educationale la grupele de populatie sarace, in special rromi
- Necorelari intre oferta educationala cu nevoile de pe piata muncii, participare scazuta a fortei de munca la programe de formare continua
- Suprasolicitarile drumurilor europene si nationale, continuarea degradarii infrastructurii de transport rutier
- Nivelul redus de siguranta rutiera
- Cresterea disproporiei intre transportul auto si transportul feroviar
- Evolutiile economice externe nefavorabile pot influenta negativ viitorul economic al Regiunii Centru
- IMM-urile ar putea fi puternic afectate in cazul prelungirii crizei economice
- Scaderea nivelului de atractivitate a Regiunii Centru pentru investitii

- Mentinerea unui grad redus de absorbtie a fondurilor europene
- Cresterea suprafetei terenurilor agricole neutilizate, exploatarea nerationala a padurilor
- Accentuarea problemelor economice si a celor sociale legate de saracie in orasele mici si in zona rurala

Sursa: Strategia Regiunii de Dezvoltare Centru 2014 – 2020

<http://www.adrcentru.ro/Lista.aspx?t=ADElaborare%20PDR%202014-2020>

4.1.Strategia de dezvoltare a judetului Brasov

Conform strategiei de dezvoltare a judetului Brasov, s-au identificat mai multe aspecte, cateva dintre fiind expuse astfel:

POPULATIE

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> – doua treimi din totalul populatiei judetului locuieste in mediul urban spor natural pozitiv in special in mediul rural si in zona metropolitan spor natural pozitiv in special dupa 2007 multiculturalitate si interculturalitate datorata diversitatii etnice cu traditie de 800 de ani.	<ul style="list-style-type: none"> – scaderea continua a ponderii populatiei tinere din totalul populatiei, in special a grupelor de varsta 0-19 ani in zonele Fagaras si Brasov; – migratia tinerilor din mediul rural, in special a celor cu pregatire profesionala din cauza lipsei oportunitatilor de dezvoltare; – densitate scazuta a populatiei in zonele din nordul si vestul judetului; – concentrarea populatiei si mai ales a populatiei active in zona metropolitan; – imbatranirea populatiei; – dezvoltarea fenomenului migratiei si, mai ales, al migratiei fortei de munca; – reducerea numarului de etnici germane; – concentrare mare in unele zone a etnicilor rromi fara venituri si cu un grad scazut de integrare in comunitatea judetului.
OPORTUNITATI	AMENINTARI
<ul style="list-style-type: none"> – crearea de noi locuri de munca prin dezvoltarea socio-economica azonei metropolitane a municipiului Brasov poate influenta migratia tinerilor; – implementarea unor programe de dezvoltare locala (ex. LEADER) poate mari atractivitatea zonelor rurale si poate, astfel, preintampina marirea dezechilibrului	<ul style="list-style-type: none"> – accentuarea gradului de dependenta (raportul dintre persoanelor varstnice si cele active), cauzata de procesul de imbatranire a populatiei; – mentinerea scazuta a natalitatii va amplifica procesul de imbatranire a populatiei judetului; – scaderea numarului populatiei tinere va

demografic urban-rural.	<p>genera in timp efecte negative pe piata muncii - lipsa personalului specializat;</p> <ul style="list-style-type: none"> – scaderea in mediul rural a populatiei de varsta scolară poate determina inchiderea/desfiintarea/disparitia unor unitati scolare; – migrarea personalului de specialitate, in special a celui inalt calificat si performant, cauzata de conditiile de munca din sectorul social, de salariile mici si lipsa echipamentelor/dotarilor performante; – densitatea scazuta a localitatilor din nord si nord-vest duce la o distributie inegala a populatiei si dezvoltarii pe ansamblu a judetului; – rata mare a migratiei populatiei din orasele Fagaras si Rupea poate duce in timp la cresterea numarului locuintelor abandonate – in ciuda conditiilor de trai precare, comunitatile de romi inregistreaza o natalitate foarte mare, care, daca nu e secondata de o crestere economica si de cresterea veniturilor acestei etnii va duce la probleme sociale grave.
-------------------------	---

SOCIAL – locuinte, educatie, sanatate, protectie sociala

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> – numar important de investitii rezidentiale realizate in zona metropolitana Brasov • cetatenii din zona Fagaras care muncesc peste hotare investesc in constructii si reabilitari de locuinte in comunitatile din care provin;	<ul style="list-style-type: none"> – suprafata locuibila ce revine unei persoane este sub media existenta in Uniunea Europeana; – starea fizica generala a locuintelor este precara – multi proprietarii se afla in imposibilitatea de a sustine financiar

<ul style="list-style-type: none"> - trei unitati de invatamant preuniversitar cu statut de scoala europeana (in municipiul Brasov); - investitii realizate pentru modernizarea infrastructurii educationale, atat in mediul urban, cat si in mediul rural; - existenta Centrului Regional de Formare Profesionala a Adultilor Brasov si a furnizorilor de formare profesionala continua; - dezvoltarea si derularea de proiecte comunitare si parteneriate educationale• existenta sistemului after school; - numar de calculatoare/elev in continua crestere performante deosebite obtinute de elevi in competitii nationale si internationale; - existenta unui numar important de farmacii si cabinete stomatologice in mediul rural; - personal medical bine pregatit; - medici de familie care acorda asistenta directa si personala; - existenta Unitatii de Primire Urgenta de tip SMURD (Serviciu Mobil de Urgenta, Reanimare si Descarcerare).	<ul style="list-style-type: none"> modernizarea cladirilor (fatade, acoperisuri,casa scarilor, izolare termica); - populatia cu grad ridicat de saracie, in special cea de etnie rroma, locuieste in conditii improprii: numar foarte mare de persoane pe locuinta, lipsa dotarilor de baza; - preturile ridicate ale imobilelor de locuit limiteaza accesul unor categorii de populatie la locuinte noi (ex. tineri); - in zona Rupea lipsesc investitiile in locuinte noi si reabilitarea celor existente, rezultatul fiind degradarea progresiva, in special, a caselor sasesti din mediul rural; - desfiintarea scolilor profesionale si de meserii ce ofereau calificari absolventilor; - fluctuatie mare a cadrelor didactice, indeosebi in mediul rural• baza materiala inechita mai ales in mediul rural (numar redus de sali de sport, dotarea acestora etc.); - statut juridic incert al spatiilor in care functioneaza o parte din unitatile scolare; pierderea unor spatii datorita politicii de retrocedare; - lipsa unor spatii adecvate pentru desfasurarea activitatilor extrascolare (sali de spectacole, sali de sport, terenuri de agrement) in special rural; - numarul redus de personal medical specializat implicat in furnizarea de servicii medicale (asistente medicale); - lipsa unui Spital Clinic Universitar, care sa
---	--

	<p>asigure pe plan local un sistem integrat de servicii de sanatate (atat pentru tratament, cat si pentru pregatirea studentilor);</p> <ul style="list-style-type: none"> – lipsa serviciilor stomatologice de urgent; – resurse materiale insuficiente in raport cu nevoile de functionare, alocate de administratia publica locala pentru finantarea sistemului de sanatate; – infrastructura de acces destinata persoanelor cu dizabilitati, lipseste in mare masura (in mijloacele de transport in comun, cladirile in care functioneaza institutii publice).
<p style="text-align: center;">OPORTUNITATI</p> <ul style="list-style-type: none"> – legislatia privind cresterea performantei energetice a blocurilor de locuinte; – derularea programelor de constructii de locuinte destinate inchirierii pentru tineri (ANL); – existenta programelor nationale pentru constructia de locuinte sociale; – recesiunea economica duce la scaderea pretului locuintelor; – legea PPP va incuraja constructia de locuinte noi; – accesarea de fonduri externe ale UE si guvernamentale ofera posibilitatea de a finanta construirea, reabilitarea, amenajarea sau dotarea infrastructurii de sanatate, de invatamant a judetului Brasov; – accesarea programelor comunitare, europene si a centrelor culturale straine in vederea formarii continue a cadrelor	<p style="text-align: center;">AMENINTARI</p> <ul style="list-style-type: none"> – construirea ilegala de locuinte, in special in randul grupurilor defavorizate - comunitatile de rromi, va genera conditii neadecvate/improprii pentru locuit; – degradarea iremediabila a unor case din mediul rural, in special case sasesti din zona Rupea; – diminuarea veniturilor populatiei si conditiile de creditare impuse de banci reduc posibilitatea obtinerii finantarii de catre cetateni in vederea achizitiei de locuinte noi; – cresterea abandonului scolar, in special in randul absolventilor de gimnaziu din mediul rural, (ca urmare a desfiintarii claselor din scolile de arte si meserii din zonarurala), multi dintre acestia fiind lipsiti de resurse financiare necesare pentru a urma cursurile unui liceu la oras;

<p>didactice;</p> <ul style="list-style-type: none"> - crearea unui Spital Clinic Universitar poate conduce la imbunatatirea calitatii serviciilor medicale, precum si la dezvoltarea invatamantului medical superior; - legea parteneriatului public privat va permite dezvoltarea sectorului public de sanatate; - crearea unei game specializate de servicii, in functie de nevoile beneficiarilor (centrezidentiale, centre de zi, camine pentru persoane varstnice, centre de criza, case detip familial).	<ul style="list-style-type: none"> - mentinerea unei legislatii care nu incurajeaza colaborarea agentilor economici cu unitatile scolare; - mentinerea decalajelor dintre performantele elevilor din mediul urban si mediul rural datorita bazei materiale precare; - migrarea personalului de specialitate, mai ales a celui inalt calificat si performant,cauzata de conditiile de munca din sectorul social, de salariile mici si lipsaechipamentelor/dotarilor performante; - diminuarea numarului personalului medical implicat in oferirea serviciilor medicale poate diminua calitatea serviciilor prestate; - lipsa unui sistem care sa impuna efectuarea de analize periodice obligatorii creste incidenta bolilor greu curabile sau incurabile cresterea gradului de saracie a grupurilor defavorizate - in special romi poateinfluenta negativ dezvoltarea judetului - cresteri bugetare, criminalitate, abandonscolar; - •lipsa unor programe de integrare a tinerilor care provin din centrele de plasament si care au depasit varsta de 18 ani creste riscul excluziunii sociale a acestora; - recesiunea economica si lipsa unor politici de relansare economica va duce la cresterea somajului si saracirea populatiei; - migrarea personalului de specialitate datorita conditiilor de lucru precare (stres, salarii mici, legislatie vicioasa).
--	--

ECONOMIE – mediu de afaceri si agricultura

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> – dinamica economica accelerata, in general peste media nationala –judetul Brasov fiind cel mai competitiv judet al regiunii 7 Centru; – judet puternic urbanizat - 74% din populatie locuieste in orase si municipii, – oferta diversificata de servicii si produse disponibile la nivel local; – dezvoltarea puternica a sectorului de servicii in ultimii ani; – existenta structurilor si a infrastructurii de dezvoltare a afacerilor – incubatoare de afaceri, parcuri industriale (atat in mediul rural, cat si in mediul urban); – existenta unui centru universitar politehnic si a programelor de cercetare – dezvoltare derulate de Universitatea Transilvania in parteneriat cu firme private; – investitii cu capital strain semnificative la nivel de judet din punct de vedere valoric si al locurilor de munca create; – existenta de unitati cu capacitate mare de procesare si valorificare a produselor animale; – predominanta pasunilor si a fanetelor permite dezvoltarea sectorului zootehnic, cu precadere a animalelor rumegatoare; – bogat fond cinegetic si forestier, important atat la nivel national, cat si international.	<ul style="list-style-type: none"> – accesibilitate dificila pentru materii prime si marfuri, datorata lipsei unui aeroport si a unei autostrazi; – disparitati in dezvoltarea economica a zonei urbane in raport cu zona rurala (90% din cifra de afaceri a judetului e realizata in mediul urban); – modificarile dese ale legislatiei fiscale; – caracteristica de ansamblu a agriculturii este de subzistenta; – gradul mare de faramitare a terenurilor agricole determina practicarea unei agriculturi neperformante; – mare parte a suprafetei agricole a judetului se afla in repaus; – abandonarea pasunilor rurale si degradarea solului; – practicarea agriculturii cu mijloace rudimentare si tehnologie inechita; – lipsa investitiilor in sistemul de irigatii si de desecare; – forta de munca din mediul rural este imbatranita si va continua evolutia de imbatranire.
OPORTUNITATI	AMENINTARI
<ul style="list-style-type: none"> – existenta polului de crestere Brasov	<ul style="list-style-type: none"> – pierderea unor oportunitati de finantare

<p>(singurul din regiunea 7 Centru) si potentialul finantarilor nerambursabile ce deriva din acest statut;</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozitia geografica favorizanta a Brasovului, situat la intersectia rutelor de transport marfuri si la o distanta relativ redusa de capitala, creeaza atractivitatea zonei indezvoltarea centrelor de logistica; – prezenta investitiilor straine, traditia multiculturalitatii si interculturalitatii constituie avantaje in atragerea de noi investitori in judet; – siturile industriale dezafectate pot fi valorificate prin transformarea in zone destinate activitatilor lucrative si de birouri, datorita amplasamentului si a potentialului de spatiu disponibil; – crearea unor clustere economice poate facilita transferuri de know-how in diverse domenii; – inventarierea si promovarea unitara a avantajelor economice, imobiliare si de resurse umane poate mari atractivitatea judetului pentru investitori straini; – adoptarea legislatiei speciale a Parteneriatului Public Privat va oferi cadrul necesar dezvoltarii unor proiecte de mare impact economic-social; – accesarea de fonduri nerambursabile ofera posibilitatea de dezvoltare a activitatilor agricole; – dezvoltarea agriculturii ecologice prin exploatarea potentialului natural;	<p>europena datorita incapacitatii financiare a IMM-urilor de a derula si implementa proiecte cu finantare nerambursabila;</p> <ul style="list-style-type: none"> – migratia fortei de munca calificate, in special la nivelul populatiei tinere• oferta de terenuri in zone favorabile unor obiective de investitii este neatractiva, terenurile au preturi mari chiar in raport cu tari vest-europene; – lipsa utilitatilor din apropierea unor terenuri cu potential investitional poate genera costuri de investitie foarte mari; – mentinerea actualului nivel de dezvoltare a infrastructurii si intarzierea construirii aeroportului si/sau autostrazii va influenta negativ dezvoltarea economica a zonei; – retragerea unor investitori straini de prestigiu poate descuraja potentialii investitori straini; – cresterea diferentelor economice intre zonele judetului; – scaderea competitivitatii Brasovului ca locatie investitionala datorita cresterii costului de investitie si operare a afacerii – mai ales datorita cresterii preturilor pe piata imobiliara si a cresterii nivelului salarial; – fragmentarea terenului agricol si existenta unui numar mare de proprietari nu permite o exploatare agricola eficienta; – presiunea exercitata de importul produselor agricole ieftine pericliteaza agricultura locala;
--	--

<ul style="list-style-type: none"> – posibilitatea desfacerii rapide a produselor agroalimentare traditionale; – formarea profesionala poate ajuta la imbunatatirea competentelor fermierilor; – infiintarea de exploataii agricole asociative.	<ul style="list-style-type: none"> – aparitia marilor firme si concerne in activitatile agricole risca sa duca la falimentul micilor producatori; – fenomenul de globalizare va influenta negativ activitatea agricola zonala• schimbarile climatice si calamitatile naturale pot produce pagube insemnate in domeniul agricol.
--	--

TURISM

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> – potential turistic complex – natural si antropic, cu posibilitati de utilizare in toate anotimpurile; – traditia judetului in domeniul turistic• capacitate mare de cazare in diverse structuri de primire a turistilor, inclusiv pensiuni rurale, ce poate fi utilizata pe tot parcursul anului; – turismul rural, dezvoltat ca ramura economica, practicat in special in zona Bran – Moieciu; – practicarea turismului de afaceri• domeniul schiabil relativ bine dezvoltat, posibilitati pentru practicarea schiului, a sporturilor de iarna (Poiana Brasov, Predeal) si a sporturilor extreme; – oferta diversa de manifestari culturale nationale si internationale• comunitatile locale rurale promoveaza o serie de evenimente in scopul conservarii traditiilor locale - ansamblurilor folclorice, grupuri de mestesugari, in special in zona Rupea si	<ul style="list-style-type: none"> – accesibilitatea turistilor in judetul Brasov este mult ingreunata de lipsa aeroportului si/sau a unei autostrazi; – valorificarea necorespunzatoare a resurselor turistice; – oferta scazuta a posibilitatilor de agrement in zonele in care se practica turism rural; – insuficienta materialelor de promovare turistica; – lipsa unei baze de date accesibila privind derularea evenimentelor culturale• numarul redus al programelor de instruire pentru turism si neadaptarea celor existente la nisele de piata; – cu exceptia caminelor culturale, nu exista infrastructura pentru petrecerea timpului liber, sali de spectacol, sali de sport, spatii de agrement; – lipsa masurilor active si a resurselor financiare necesare pentru conservarea si valorificarea patrimoniului cultural de importanta locala si nationala;

<p>Tara Fagarasului;</p> <ul style="list-style-type: none"> - diversitatea etnica si multiculturalitatea - expresie a activitatii comunitatilor romana, germana si maghiara in principal; - preocuparea permanenta din partea managerilor institutiilor culturale din judet pentru asigurarea unei agende cu evenimente cultural; - sportivi cu rezultate deosebite in anumite domenii sportive; - existenta unor cluburi si asociatii sportive cu traditie; - cadru natural adecvat unei diversitati extraordinare in domeniul sportului.	<ul style="list-style-type: none"> - situatia juridica incerta a unor monumente de patrimoniu; - absentia proiectelor de acreditare UNESCO a patrimoniului medieval (cazul Centrului istoric Brasov); - accesul redus al locuitorilor judetului la oferte culturale, cu exceptia municipiul Brasov; - functionalitate redusa a asezamintelor culturale (centre culturale, case de cultura, camine culturale); - promovarea, interactivitatea si cunoasterea insuficiente ale istoriei si valorilor locale in randul cetatenilor brasoveni; - insuficienta infrastructurii sportive pentru practicarea sporturilor montane si de iarna; - neglijarea infrastructurii sportive existente si degradarea accentuata a acesteia; - costurile mari de reabilitare in prezent; - lipsa investitorilor privati in domeniu; - lipsa unei strategii de marketing sportiv <p>insuficienta terenurilor/salilor de sport in mediul rural.</p>
<p>OPORTUNITATI</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea domeniului schiabil in special in Bucegi si in masivul Fagaras; - crearea/dezvoltarea infrastructurii de acces in zonele turistice; - dezvoltarea unui sistem de promovare turistica si promovarea unor trasee tematice• dezvoltarea turismului rural si a agroturismului; - promovarea unitara si profesionista a	<p>AMENINTARI</p> <ul style="list-style-type: none"> - lipsa aeroportului si absentia autostrazii pot genera in timp efecte negative asupra dezvoltarii turismului; - neadaptarea raportului calitate – pret functie de piata europeana poate duce la pierderea graduala a turistilor de pe piata occidentala; - lipsa utilitatilor sau distanta mare fata de retelele de utilitati mareste costurile de

<p>turismului brasovean pe pietele international;</p> <ul style="list-style-type: none"> - diversificare formelor de turism functie de cerinte de nisa in domeniu (turism religios, bird-watching, vanatoare si pescuit, sport extrem etc.); - sustinerea evenimentelor culturale cu caracter de unicitate si periodice• dezvoltarea si imbunatatirea infrastructurii de transport pentru facilitarea accesului spre zonele turistice; - extinderea si imbunatatirea retelei de informare turistica, astfel incat sa raspunda nevoilor turistilor; - atragerea operatorilor de turism din judetul Brasov la targurile nationale si international; - o mai mare implicare a administratiilor locale in promovarea activitatilor turistice; - valorificarea si din punct de vedere turistic a monumentelor culturale existente precum si a traditiilor folclorice si imbunatatirea ofertei cultural; - dezvoltarea unor proiecte europene (“trasee culturale”) care ar permite intrarea in circuitul turistic a unor obiective de patrimoniu (bisericile fortificate); - accesarea programelor ce sustin renovarea sau construirea salilor de sport.	<p>dezvoltare a domeniului schiabil in Fagaras;</p> <ul style="list-style-type: none"> - lipsa resurselor financiare pericliteaza dezvoltarea serviciilor de salvamont si mentinerea traseelor si popasurilor montane; - supraaglomerarea zonelor turistice prin constructii fara autorizatii sau care nu respecta mediul inconjurator si identitatea locala; - diminuarea valorii istorice, arhitecturale si ambientale a obiectivelor protejate prin folosirea unor materiale necorespunzatoare in momentul reabilitarii lor; - tendinta ca falsul istoric si kitsch-ul sa ia locul valorilor autentice• lipsa interventiei urgente poate duce la degradarea iremediabila a unor monumente istorice; - salariile scazute ale personalului implicat in gestionarea si administrarea obiectivelor culturale vor conduce la scaderea numarului de specialisti ce vor activa in acest domeniu; - ocuparea treptata a spatiului culturii traditionale de catre elementele moderne, fapt; - intensificarea procesului de migratie a tinerilor de la sat la oras si de la oras in strainatate, fapt ce duce la pierderea unei verigi importante in lantul cauzal al transmiterii valorilor traditionale ce poate duce la estomparea identitatii culturale;
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> – schimbarile climatice vor impune din ce in ce mai mult montarea instalatiilor de producere a zapezii artificiale, fapt ce se va reflecta in costurile serviciilor aferentepracticarii sporturilor de iarna; – diminuarea orelor de sport din programa de invatamant preuniversitar; – continuarea degradarii infrastructurii existente din lipsa fondurilor.
--	--

PROTECTIA MEDIULUI SI ECHIPAREA TERITORIULUI

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> – controlul nivelului de poluare prin monitorizarea si evaluarea permanenta a factorilor de mediu in special in municipiul Brasov; – varietatea si bogatia biodiversitatii in intreg judetul; – judetul Brasov este un important nod de transport rutier si feroviar, intern si international; – majoritatea localitatilor au PUG actualizate – sistem centralizat de termoficare recent reabilitat in municipiul Fagaras; – extinderea pieteii serviciilor Internet, cresterea accesibilitatii si oferta de Internet de mare viteza atat in mediul rural cat si in urban; – acoperirea mare a retelei de cablu TV la nivelul judetului, inclusiv in unele localitati mici din mediul rural; – existenta operatorului regional de apa, care asigura servicii de apa si canalizare pentru	<ul style="list-style-type: none"> – slaba constientizare a populatiei si a agentilor economici privind managementul ariilor protejate – Situri; – resursele financiare scazute, personal nespecializat in managementul ariilor protejate, a speciilor si prezenta braconajului atat in padurile publice, cat si in cele private nu exista un sistem coerent de informare a publicului cu date privind starea mediului; – sistemul actual de monitorizare a calitatii factorilor de mediu nu acopera integral teritoriul administrative; – infrastructura deficitara pentru colectarea, transportul, depozitarea si eliminarea deseurilor (lipsa unui depozit ecologic care sa deserveasca zona Fagaras sau promovarea unei variante alternative; – nivelul redus al colectarii selective a deseurilor, al reciclarii si valorificarii acestor;

<ul style="list-style-type: none"> – un numar important de locuitori; – proiecte implementate sau in curs de implementare in vederea extinderii si modernizarii infrastructurii; – implementarea programelor de dezvoltare, privind managementul integrat al resurselor de apa; – implementarea programelor de dezvoltare privind managementul integrat al deseurilor; – toate localitatile judetului sunt alimentate cu energie electrica; – exista un numar mare de localitati racordate la reseaua de distributie a gazelor natural; – exista un numar mare de statii pentru distribuirea carburantilor auto in mediul urban.	<ul style="list-style-type: none"> – lipsa autostrazii si aeroportului care sa asigure legatura judetului Brasov de celelalte zone; – lipsa investitiilor in intretinerea digurilor existente si in dezvoltarea sistemului de indiguiri; – lipsa infrastructurii necesare eliminarii deseurilor periculoase; – poluarea apelor si a solului cu diferite tipuri de deseuri (PVC si rumegus); – nivel redus de ape uzate epurate conform in unele zone ale judetului; – slaba promovare si utilizare a surselor de energie verde, nepoluanta; – in 26 de localitati mai sunt gospodarii neracordate la reseaua electrica urmare a constructiilor neautorizat; – unele investitii incepute pentru infiintarea de noi distributii ale gazelor naturale stagneaza din lipsa; – in zonele periferice ale judetului, numarul de statii pentru distributia carburantilor este mic.
<p style="text-align: center;">OPORTUNITATI</p> <ul style="list-style-type: none"> – implementarea sistemului de management de mediu la nivelul agentilor economici, din punct de vedere legislativ, structural si organizatoric; – dezvoltarea de parteneriate public-private pentru sectorul de mediupartneriat public – privat in vederea descentralizarii si rentabilizarii productiei si distributiei energiei termice in municipiul Brasov;	<p style="text-align: center;">AMENINTARI</p> <ul style="list-style-type: none"> – insuficienta dezvoltare/extindere a sistemului de canalizare inrautateste calitatea mediului; – poluarea factorilor de mediu (aer, apa, sol) si pericolul degradarii florei si faunei in zonele protejate, din cauza turismului necontrolat; – presiunea necontrolata pe care o exercita factorii antropici asupra factorilor de mediu

<ul style="list-style-type: none"> – promovarea si co-finantarea producerii energiei verzi; – administrarea controlata a resurselor in ariile naturale protejate prin luarea incustodie si gestionarea a ariilor natural; – interconectarea terminalului de marfa a viitorului aeroport cu terminalul de caleferata din nordul municipiului Brasov si cu rețeaua rutiera prin constructia centrului logistic integrat; – accesarea de fonduri externe pentru finantarea construirii/reabilitarii infrastructurii de baza (apa, canal, drumuri) si cea de mediu (managementul integrat al deseurilor menajere), in special prin intermediul POS MEDIU; – introducerea de tehnologii pentru infrastructura de mediu, in conformitate culeglatia in vigoare; – realizarea primei instalatii de valorificare energetica a deseurilor la nivel judetean; – cresterea eficientei utilizarii resurselor naturale si a energiei conventionale sineconventionale; – introducerea/dezvoltarea de sisteme paralele/alternative de producere de energie; – dezvoltarea pietei de reciclare a deseurilor/materiei prime rezultate din procesarea deseurilor.	<ul style="list-style-type: none"> (aer, apa, sol) si asupra conservarii biodiversitatii; – pericolul aparitiei accidentelor majore si a dezastrelor naturale datorate lipsei investitiilor in realizarea; – tergiversarea asigurarii finantarii constructiei infrastructurii majore de transport - aeroport si/sau autostrada diminueaza progresiv sansele de realizare in timp util a acestor obiective; – discrepantele/disparitatile de dezvoltare dintre zona urbana si cea rurala se pot accentua deoarece in zona rurala (din lipsa fondurilor) se investeste putin pentru extinderea infrastructurii de baza; – limitarea nedorita, dar posibila a transportului public de persoane in zona rurala poate duce la izolarea unor grupuri mai putin mobile de populatie; – mentinerea tendintei de debransare de la sistemul centralizat de furnizare a agentului termic pentru incalzirea locuintelor poate duce la colapsul sistemelor; – Parte din drumurile comunale risca sa ramana nemodernizate din cauza posibilitatilor financiare reduse ale localitatilor respective; – lipsa interesului transportatorilor de a promova trasee in localitatile mici si cu putere economica scazuta;
--	---

Sursa:

Strategia de dezvoltare a judetului Brasov orizonturi 2013 – 2020 – 2030

4.2. Abordarea Programului National de Dezvoltare Rurala legata de strategia de dezvoltare a spatiului rural

Zonele rurale din Romania prezinta o deosebita importanta din punct de vedere economico-social si din punct de vedere al dimensiunii lor, diversitatii, resurselor naturale si umane pe care le detin.

Dezvoltarea economica si sociala durabila a spatiului rural este indispensabil legata de imbunatatirea infrastructurii rurale existente si a serviciilor de baza. Pe viitor zonele rurale trebuie sa poata concura efectiv in atragerea de investitii, asigurand totodata si furnizarea unor conditii de viata adecvate si servicii sociale necesare comunitatii.

Renovarea si dezvoltarea satelor reprezinta o cerinta esentiala pentru imbunatatirea calitatii vietii, cresterii atractivitatii si interesului pentru zonele rurale. Pentru imbunatatirea calitatii vietii, un factor determinant il constituie modernizarea si extinderea infrastructurii fizice rurale de baza care influenteaza in mod direct dezvoltarea activitatilor sociale, culturale si economice si implicit, crearea de oportunitati ocupationale.

Infrastructura fizica de baza slab dezvoltata, in majoritatea comunelor este, de asemenea, una dintre cauzele care limiteaza dezvoltarea serviciilor de baza in spatiul rural (facilitati culturale, recreationale, de ingrijire a copiilor si batranilor, servicii de transport public etc). In majoritatea comunelor si satelor, acestea sunt slab dezvoltate sau in unele cazuri, aproape inexistente.

Pe fondul lipsei de mijloace financiare, numeroase asezaminte culturale din spatiul rural nu si-au mai putut desfasura activitatea din cauza starii inaintate de degradare. Astfel, din totalul de 6.147 de camine culturale existente in tara, doar 1.874 mai puteau desfasura activitati culturale. Mai mult decat atat, in ciuda faptului ca 97% dintre caminele culturale beneficiaza de un sediu propriu, dotarea acestora este mai mult decat nesatisfacatoare pentru circa 80% dintre ele.

De asemenea, obiectivele de patrimoniu, sunt in cea mai mare masura supuse fenomenului de degradare, avand drept cauza aceleasi lipsuri financiare. Satele romanesti reprezinta importante centre ale mostenirii culturale (pastrarea traditiilor, a obiceiurilor, arta mestesugurilor, ansambluri de biserici, situri arheologice, centre istorice etc.) si adapostesc o bogata cultura traditionala, o arhitectura diversa si un mod de viata bazat pe valori traditionale, care in general difera de la o regiune la alta. Totusi, satele romanesti nu reusesc sa utilizeze cu succes aceste resurse unice in avantajul economic al populatiei.

5. PRIORITATI SI OBIECTIVE

La nivelul comunei Lisa s-a efectuat un sondaj cu privire la necesitatile locuitorilor la care au raspuns persoane cu varste si categorii sociale diferite.

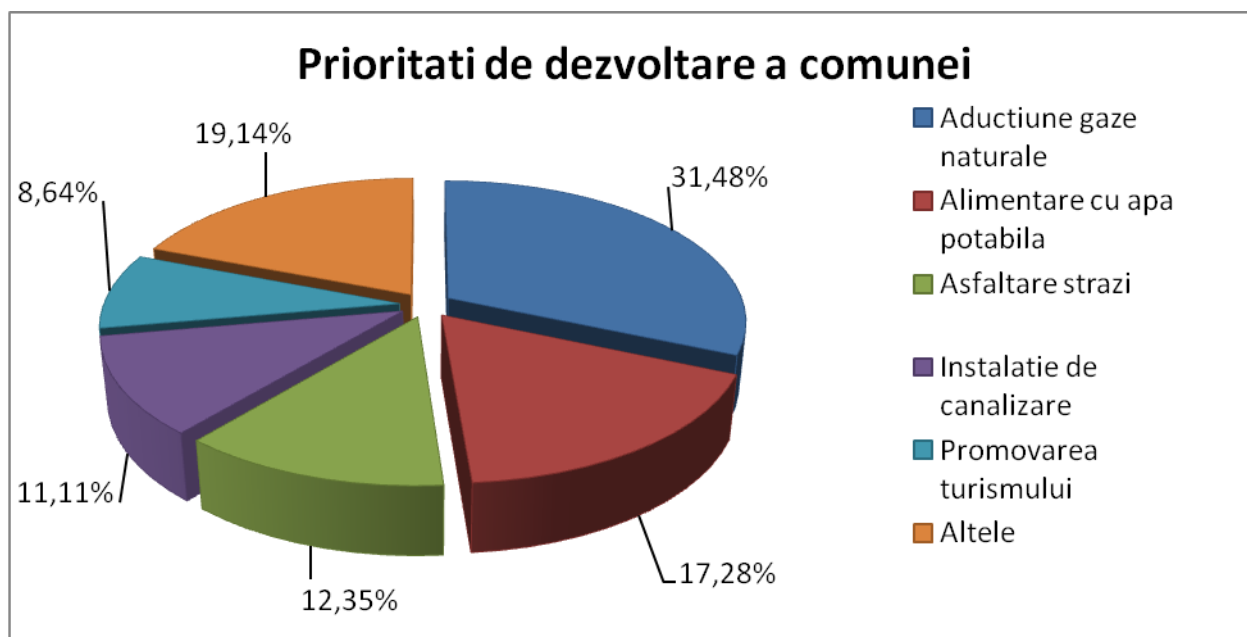
Conform sondajului, au fost reliefate urmatoarele prioritati ale locuitorilor, prezentate in tabelul de mai jos.

Prioritati de dezvoltare ale comunei Lisa		
Nr. crt	Prioritate	Coefficient
1	Aductiune gaze naturale	31,48%
2	Alimentare cu apa potabila	17,28%
3	Asfaltare strazi	12,35%
4	Instalatie de canalizare	11,11%
5	Promovarea turismului	8,64%
6	Comert	1,23%
7	Industrie	0,62%
8	Reabilitare camin cultural	0,62%
9	Realizare parc pentru copii	3,70%
10	Realizare trotuare pietonale	1,23%
11	Amenajare teren de sport / fotbal	2,47%
12	Creare locuri de munca	3,70%
13	Realizare baza sportiva	1,85%
14	Reabilitare drumuri forestiere	1,85%
15	Realizare activitati culturale	0,62%
16	Realizare fabrica de paine	0,62%
17	Infiintare / amenajare gradinita cu program prelungit	0,62%
TOTAL		100,00%

Pe baza chestionarelor, s-a realizat un centralizator din care reies nevoile cele mai arzatoare ale locuitorilor in ceea ce priveste necesitatile comunei Lisa, dupa cum urmeaza: pe primul loc aductiune gaze naturale (31,48%), pe locul al doilea alimentarea cu apa potabila (17,28%), pe locul al treilea, asfaltarea strazilor (12,35%), pe locul al patrulea realizarea instalatiei de canalizare (11,11%), iar pe locul 5, promovarea turismului (8,64%).

Prioritati de dezvoltare a comunei		
Nr. Crt.	Prioritate	procent
1	Aductiune gaze naturale	31,48%
2	Alimentare cu apa potabila	17,28%
3	Asfaltare strazi	12,35%
4	Instalatie de canalizare	11,11%
5	Promovarea turismului	8,64%
6	Altele	19,14%
TOTAL		100,00%

Pornind de la analizele efectuate si rezultatul chestionarelor, **prioritatile** identificate in cazul comunei Lisa, pentru perioada 2014 – 2020, sunt:

A. Imbunatatirea infrastructurii de baza

B. Promovarea turismului local

De asemenea, tot ca prioritati si nevoi ale locuitorilor sunt si urmatoarele:

C. Imbunatatirea calitatii mediului

D. Imbunatatirea modului de viata si crearea de noi locuri de munca prin atragerea de investitori straini

E. Crearea de locuri de joaca pentru copii

Avand in vedere prioritatile mentionate, a fost stabilita o serie de obiective care sa permita, prin atingerea lor, dezvoltarea durabila a comunei Lisa.

A) Obiective identificate pentru imbunatatirea infrastructurii de baza:

- Asfaltarea drumurilor din interiorul comunei, precum si a podurilor, podetelor si a drumurilor forestiere;
- Modernizarea sistemului de iluminat public;
- Realizarea trotuarelor pietonale;
- Realizarea unui sistem de alimentare cu apa curenta potabila a comunei;
- Epurarea apelor uzate, prin realizarea unor statii de epurare;
- Realizarea retelei de canalizare in cele 3 sate;
- Aductiune de gaz.

B) Promovarea turismului local:

- Amenajarea de spatii recreative;
- Realizare centru local de informare turistica;
- Incurajarea investitorilor pentru realizarea de unitati de primire turistica.

C) Imbunatatirea calitatii mediului cu ajutorul urmatoarelor obiective:

- Depozitarea constanta in gropile special amenajate pentru depozitarea deseurilor;
- Constientizarea opiniei publice cu privire la importanta protejarii mediului.

D) Imbunatatirea modului de viata si crearea de noi locuri de munca:

- Reabilitarea gradinitei din satul Breaza;
- Infiintare baza sportiva in satul Lisa;
- Infiintare dispensar uman in satul Breaza;
- Formarea continua a personalului din administratia publica;
- Formarea profesionala a celor cu inclinatie spre meserii;
- Servicii de informare si consiliere profesionala;
- Formare profesionala pentru dezvoltarea competentelor antreprenoriale pentru promovarea afacerilor in mediul rural.

E) Obiective identificate pentru crearea de spatii recreative

- Infiintarea unui parc pentru copii din comuna;
- Infiintarea mai multor locuri de joaca pentru copii, in fiecare din cele 3 sate apartinatoare de comuna.

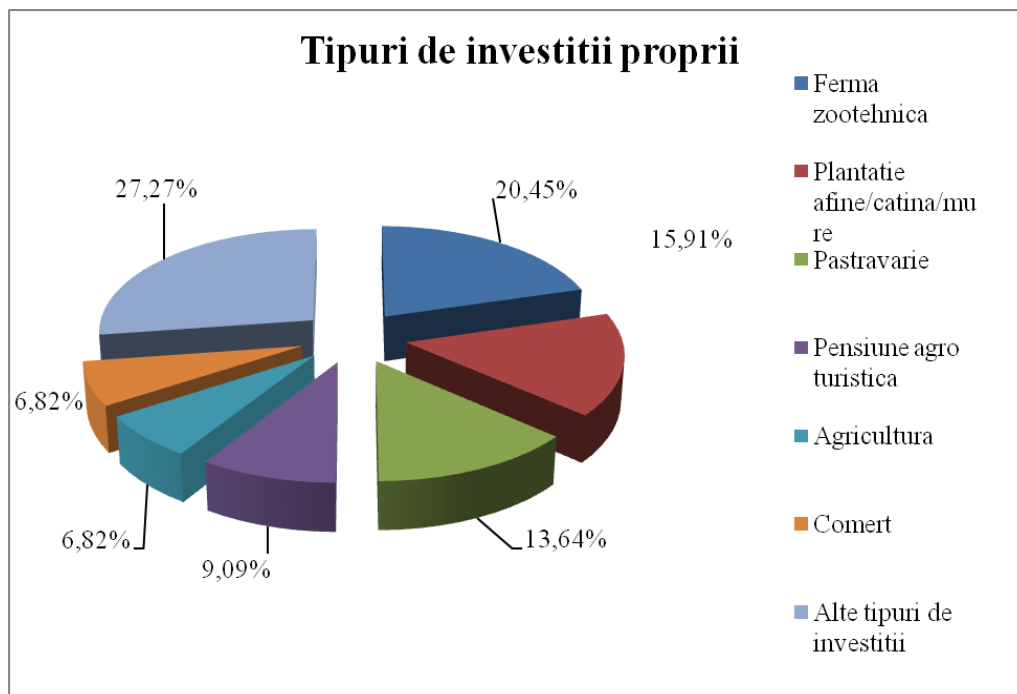
Primaria deja a derulat proiecte pentru realizarea celor de mai sus, din pacate, inca se asteapta un raspuns asupra lor sau, asa cum se intampla in cazul unora dintre acestea, au fost aprobate dar fara finantare, primaria urmand a gasi alte programe cu finantare nerambursabila care sa sprijine acele proiecte.

Conform chestionarelor realizate, la intrebarea „Daca ati avea sansa sa incepeti o afacere, care ar fi aceasta?”, persoanele chestionate au raspuns:

Tipuri de investitii proprii		
Nr. Crt.	Tip investitie	Procent
1	Ferma zootehnica	20,45%
2	Plantatie afine/catina/mure	15,91%
3	Pastravarie	13,64%
4	Pensiune agro turistica	9,09%
5	Agricultura	6,82%
6	Comert	6,82%
7	Alte tipuri de investitii	27,27%
TOTAL		100,00%

* Alte tipuri de investitii = infiintare policlinica, realizare linie de tesatorie, realizare pastravarie, apicultura, cultura de trandafiri, operatii de prelucrare a lemnului, comert, realizare constructii metalice, morarit.

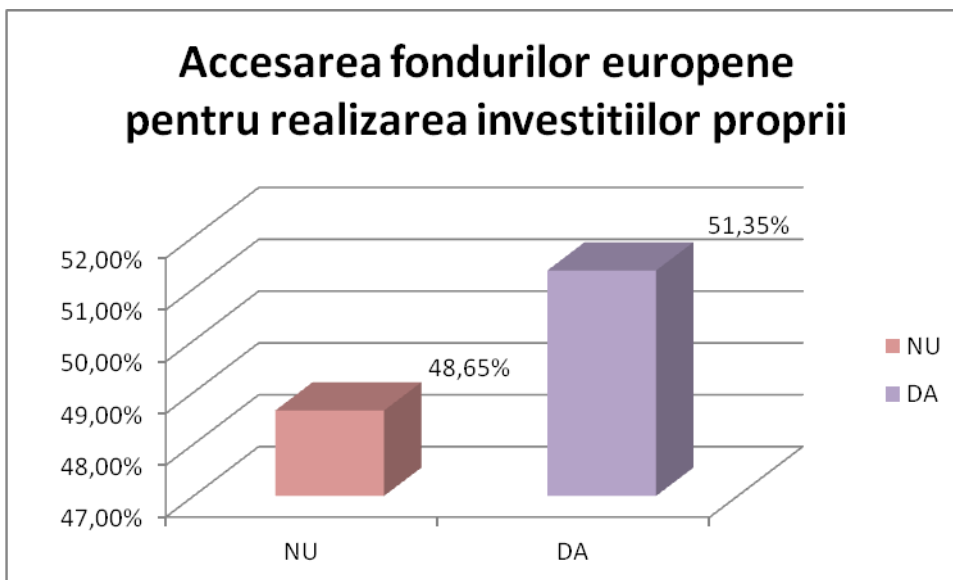

Dintre persoanele care si-au exprimat dorinta de a realiza o afacere, 51,35% nu ar fi dispusi sa acceseze programele europene in vigoare pentru a beneficia de sprijin nerambursabil.

Nr. Crt.	Accesarea fondurilor europene pentru realizarea investitiilor proprii	
1	NU	48,65%
2	DA	51,35%

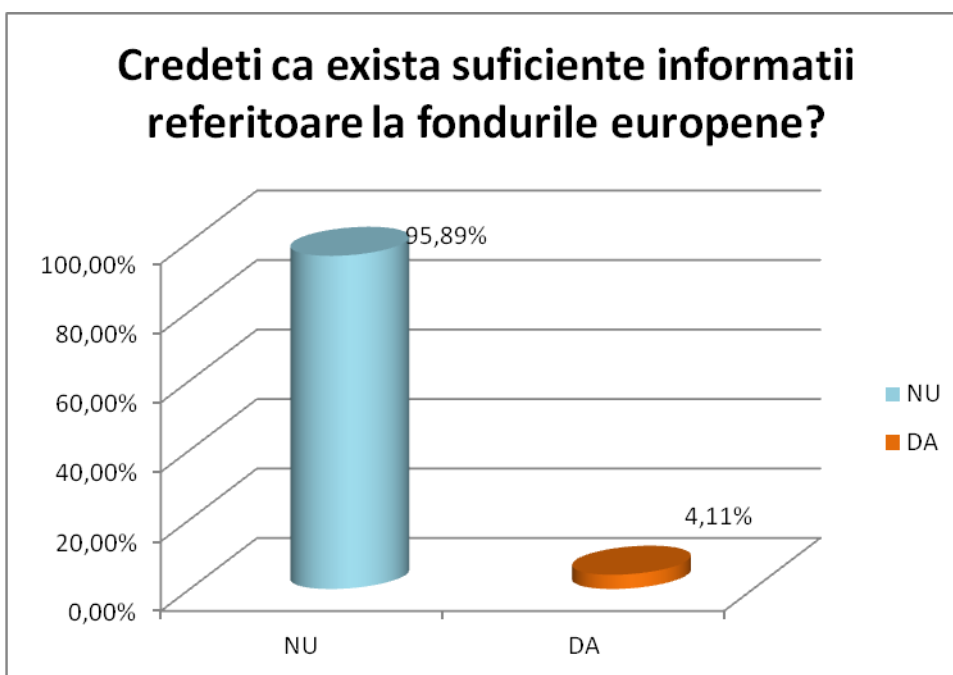
Accesarea fondurilor europene pentru realizarea investitiilor proprii

De asemenea, in randul persoanelor chestionate, 95,89% considera ca nu sunt suficiente informatii cu privire la realizarea proiectelor cu ajutorul fondurilor europene.

Nr. Crt.	Credeti ca exista suficiente informatii referitoare la fondurile europene?	
1	NU	95,89%
2	DA	4,11%

Credeti ca exista suficiente informatii referitoare la fondurile europene?

Elaborarea scenariilor de dezvoltare locala

La nivel european, conform studiilor de specialitate, au fost identificate patru posibile scenarii de dezvoltare a localitatilor rurale:

- Comuna ca loc pentru afaceri;
- Comuna ca loc de viata;
- Comuna ca locatie ecologica;
- Comuna „agro-industrială” – oras durabil.

In urma viziunii comunitare (scenariul francez) asupra comunei Lisa, aceasta se incadreaza in tipul de localitate rurala europeana „Comuna ca loc de viata”, scenariu pe termen lung care este favorizat de urmatoarele premise:

- populatia din localitatea rurala in stagnare sau crestere;
- agricultura indreptata catre servicii de calitate;
- relocarea anumitor activitati de la nivelul comunei in favoarea crearii de spatii de resedinta;
- comuna atractiva;
- mobilitatea populatiei si orientarea anumitor locuitori din mediul urban catre localitatile din apropierea oraselor, ce pot oferi conditii de viata de calitate.

6. STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALA

- a) Pe termen scurt – proiecte si surse de finantare;
- b) Pe termen mediu – proiecte si surse de finantare;
- c) Pe termen lung – proiecte si surse de finantare.

Pornind de la prioritatile si obiectivele identificate, se propune o serie de proiecte care sa permita dezvoltarea durabila a comunei Lisa pe termen scurt, mediu si lung.

Principalele domenii de dezvoltare vizate, fara ca lista sa fie exhaustiva, sunt:

- **Infrastructura;**
- **Resursele umane;**
- **Serviciile pentru populatia rurala;**
- **Educatia si cultura;**
- **Turismul;**
- **Protectia mediului;**

Propuneri de proiecte

Renovarea si dezvoltarea satelor reprezinta o cerinta esentiala pentru imbunatatirea calitatii vietii, cresterii atractivitatii si interesului pentru zonele rurale. Pentru imbunatatirea calitatii vietii, un factor determinant il constituie modernizarea si extinderea infrastructurii fizice rurale de baza care influenteaza in mod direct dezvoltarea activitatilor sociale, culturale si economice si implicit, crearea de oportunitati ocupationale.

Pornind de la analiza prioritatilor si obiectivelor, strategia de dezvoltare a comunei Lisa, cuprinde urmatoarele proiecte pe termen scurt, mediu si lung:

1. Proiecte care tin de infrastructura de baza:

- ◆ “Construire pod peste paraul Breaza, in localitatea Breaza”: valoare 408.000 euro
- ◆ “Reabilitare drum comunal Lisa-Breaza, jud. Brasov”: valoare 4.399.007 lei
- ◆ “Reabilitare pod peste valea Lisei – La Ciocea”: valoarea 511.699 lei
- ◆ “Reabilitare drum foriestier DF 16, comuna Lisa, Jud. Brasov”: valoarea 1.376.604 lei
- ◆ “Alimentare cu apa sat Pojorta”: valoarea 1.411.370 lei
- ◆ “Studiu de fezabilitate privind modernizarea sistemului de iluminat public prin implementarea unui sistem cu energie din resurse regenerabile”: valoarea 2.195.191 lei

- ◆ “Captare, inmagazinare, tratare si reabilitare rezervor apa potabila in localitatea Breaza, comuna Lisa”: valoarea 752.000 lei;
- ◆ Amenajare trotuare in localitatile Lisa – Breaza, jud. Brasov
- ◆ Realizare bransamente de apa in localitatile Lisa si Breaza, Com Lisa, Jud. Brasov
- ◆ Infiintare retea de distributie gaze naturale in comuna Lisa

2. Proiecte care tin de infrastructura educationala, sociala, culturala si religioasa:

- ◆ Amenajare parc in sat Breaza, com. Lisa
- ◆ Reabilitare gradinita din sat Pojorta, Com. Lisa
- ◆ Infiintare baza sportiva in sat. Lisa, Com. Lisa
- ◆ Alocarea de fonduri pentru sustinerea vietii culturale in comuna;

3. Proiecte care tin de infrastructura medicala si sociala:

- ◆ Reabilitarea, modernizarea si dotarea corespunzatoare a dispensarelor din comuna;
- ◆ Infiintare dispensar uman in sat Breaza, Com. Lisa
- ◆ Infiintare centru de batrani.

4. Proiecte care tin de infrastructura recreationala si de mediu:

- ◆ Infiintarea unei statii de transfer pentru deseuri, precum si implementarea unui management integrat al deseurilor (platforme betonate, montarea de pubele si ridicarea acestora, etc);
- ◆ Realizare statie de epurare.

5. Proiecte care tin de dezvoltarea resurselor umane:

- ◆ Infiintarea unui centru de consiliere profesionala in cadrul primariei;
- ◆ Formare profesionala in vederea adaptarii calificarilor la nevoile pietei muncii.

6. Proiecte care tin de infrastructura de turism si de sustinere a mediului de afaceri:

- ◆ Crearea unui centru local de informare in scopul promovarii, prezentarii si vizitarii turistice;
- ◆ Amenajare zona “Piscul Bochii” pentru activitati turistice, sportive si de agrement in Comuna Lisa

- ◆ Crearea unui centru de consultanta pe fonduri nerambursabile destinat cetatenilor, agentilor economici si institutiilor comunei Lisa;
- ◆ Infiintare parc industrial in vederea atragerii investitorilor;

SURSE DE FINANTARE PENTRU PROIECTELE IDENTIFICATE IN STRATEGIA PE TERMEN SCURT,

MEDIU SI LUNG A COMUNEI LISA

AUTORITATI PUBLICE LOCALE

Reabilitare drum communal Lisa – Breaza.

Realizare retea de canalizare si statie de epurare.

Amenajare parc in sat Breaza

Infiintare centru de batrani.

Reabilitarea gradinitei din sat Pojorta.

Amenajare trotuare in sat Lisa si sat Breaza.

Centru local de informare

Construire / reabilitare poduri / podete in comuna.

Infiintare baza sportiva in sat Lisa.

Modernizare iluminat public.

Infiintare dispensar uman in sat Breaza si dotarea cu echipamente a celor existente.

Alimentare cu apa in sat Pojorta.
Realizare bransamente de apa in localitatile Lisa si Breaza, precum si reabilitare rezervor apa potabila in localitatea Breaza.

Infiintare retea de gaze naturale in comuna.

Finantari pentru renovarea, dezvoltarea satelor, imbunatatirea serviciilor de baza pentru economia si populatia rurala si punerea in valoare a mostenirii rurale finantate prin Programul National de Dezvoltare Rurala sau cu ajutorul unor finantari asemanatoare.

Administratia Fondului de Mediu

In cadrul acestor finantari difera atat nivelul de finantare nerambursabila, cat si procentul sprijinit de Uniunea Europeana.

Programul National de Dezvoltare Rurala sau programe similar pentru realizarea centrelor locale de informare..

Ministerul Dezvoltarii Regionale si Administratiei publice sau finantari asemanatoare– Aici se pot realiza / moderniza / extinde / reabilita inclusiv unitati sanitare, baze sportive, poduri / podete, biblioteci, muzee, in mediul rural – valoarea difera de la investitie la investitie.

FINANTARI PENTRU AUTORITATI PUBLICE LOCALE

1. Finantari pentru renovarea si dezvoltarea satelor, pentru imbunatatirea serviciilor de baza pentru economia si populatia rurala si punerea in valoare a mostenirii rurale

Ce tipuri de proiecte ar putea fi depuse?

Reabilitare
drum
communal
Lisa –
Breaza.

Realizare
retea de
canalizare si
statie de
epurare.

Infiintare
centru de
batrani.

Reabilitarea
gradinitei din sat
Pojorta.

Modernizare
iluminat
public.

Alimentare cu apa in sat Pojorta.
Realizare bransamente de apa in
localitatile Lisa si Breaza, precum si
reabilitare rezervor apa potabila in
localitatea Breaza.

Criteria de eligibilitate:

- Proiectul trebuie sa fie realizat in spatiul rural;
- Trebuie prezentate toate avizele si autorizatiile necesare investitiei;
- Proiectele de investitii in infrastructura de apa/apa uzata vor trebui sa prezinte fie un aviz tehnico-economic;
- Pentru investitiile in infrastructura fizica de baza, beneficiarii trebuie sa prezinte lista cu semnaturi ale locuitorilor, agentilor economici si institutiilor publice care au depus la primarie adeziunea privind necesitatea investitiei si angajamentul de racordare din surse proprii la reseaua de apa / canalizare / gaze / energie electrica sau acordul privind plata colectarii deseurilor.

Infiintare
retea de
gaze
naturale in
comuna.

Amenajare
trotuare in sat
Lisa si sat
Breaza.

Cine ar putea depune proiect?

- Comunele;
- Autoritatile locale / ADI pentru apa / apa uzata;
- ADI intre doua sau mai multe comune;
- ONG-urile;
- Persoane fizice / juridice care detin sau administreaza obiective de patrimoniu .

Cat ar fi sprijinul nerambursabil?

- Prin Programul National de Dezvoltare Rurala se poate obtine finantare europeana de 100% cu valoare cuprinsa intre 1.000.000 si 6.000.000 de euro sau 70% cu aceeasi valoare pentru proiecte generatoare de profit ;
- finantari prin Fondul de Mediu – sprijinul difera de la masura la masura;
- Programul National de Dezvoltare Locala sau programe similar.

2. Finantari pentru proiecte in activitati turistice

Ce proiecte ar putea fi depuse?

- Construirea, modernizarea si dotarea centrelor locale de informare in scopul promovarii, prezentarii si vizitarii turistice;
- Amenajarea de marcaje turistice, refugii turistice de utilitate publica;
- Investitii legate de infiintarea si amenajarea de trasee tematice;
- Elaborare de materiale promotionale precum prima editare a materialelor in scopul promovarii actiunilor turistice: brosure de prezentare, panouri de informare.

Cine ar putea depune proiecte?

- Comunele;
- Asociatiile de Dezvoltare Intercomunitare.

Cerinte generale

- Constructia, modernizarea si extinderea cladirilor trebuie sa pastreze arhitectura specifica locala si sa se incadreze in prevederile PUG;
- Trebuie prezentate toate avizele si acordurile necesare investitiei respective, inclusiv cele de mediu;
- trebuie sa dovedeasca dreptul de proprietate asupra terenului sau dreptul de concesiune pe o perioada de cel putin 10 ani.

Cati bani s-ar putea primi de la UE?

- Pentru investitiile in interes public negeneratoare de profit, intensitatea sprijinului public nerambursabil ar putea fi de pana la **100%** din totalul cheltuielilor eligibile si nu va depasi valoarea de **200.000 Euro/proiect**.

3. Fonduri nerambursabile pentru infrastructura agricola de acces

Conditii obligatorii:

- Se va prezenta dovada ca detine drumurile de exploatare agricola care fac obiectul proiectului de modernizare sau terenul agricol pe care se va amplasa investitia in drumuri de exploatare agricola noi pentru care se solicita finantare;
- Se va face dovada ca au initiat procedurile pentru obtinerea avizelor si acordurilor conform legislatiei in vigoare, necesare realizarii investitiei in cadrul proiectului;
- Va trebui prezentat angajamentul ca vor intretine si/ sau repara infrastructura care beneficiaza de sprijin pe toata durata de functionare a acesteia

Cine ar putea depune proiect?

- unitatile administrativ-teritoriale detinatoare de terenuri agricole sau de infrastructura de acces la exploatarele agricole;
- Asociatii de Dezvoltare Intercomunitara (ADI) ale unitatilor administrativ teritoriale detinatoare de terenuri agricole sau de infrastructura de acces la exploatarele agricole.

Ce tipuri de proiecte ar putea fi depuse?

- Infrastructura rutiera agricola – construirea si/ sau modernizarea drumurilor de acces, poduri si podete, drumurilor agricole de exploatare

Care ar fi sprijinul UE?

- ✓ **100%** pentru investitiile **care** **deserves intreaga comunitate** si nu va putea depasi 1.000.000 euro/proiect,
- ✓ **75%** pentru investitiile **care** **deservesc o parte din comunitate** si nu va putea depasi 750.000 euro/proiect.

4. Foduri europene pentru imbunatatirea si dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea si adaptarea silviculturii

Conditii obligatorii:

- Se va face dovada ca este proprietar de padure (in cazul solicitantilor administratori de padure – ocoale silvice private si RNP, dovada se va face prin actul de reglementare in baza caruia administreaza paduri);
- Se va dovedi ca se detine infrastructura forestiera care face obiectul modernizarii prin implementarea proiectului;
- Aplicantul s-a angajat ca va intretine obiectivele de investitii prevazute in proiect pe toata durata de functionare a acestora;
- Proiectele pentru investitii situate in siturile Natura 2000, sunt insotite de studii de impact

Cine ar putea depune proiect?

- proprietari/ detinatori (cu drept de administrare) privati de padure, persoane fizice si juridice;
- asociatii de proprietari/ detinatori privati de padure;
- unitati administrativ-teritoriale detinatoare de padure;
- Asociatii de Dezvoltare Intercomunitara (ADI) ale unitatilor administrativ teritoriale detinatoare de padure;
- Administratorul fondului forestier de stat – Regia Nationala a Padurilor – ROMSILVA, prin unitatile si filialele din structura sa.

Care ar fi sprijinul UE?

- ✓ **100%** pentru investitiile **care deservesc intreaga comunitate** si nu va putea depasi 1.500.000 euro/proiect,
- **75%** pentru investitiile **care deservesc o parte din comunitate** si nu va putea depasi 750.000 euro/proiect.

Ce tipuri de proiecte ar putea fi depuse?

- ✓ construirea sau modernizarea drumurilor forestiere, inclusiv poduri si podete, lucrari de aparare – consolidare, lucrari de siguranta circulatiei (parapeti), semnalizare si avertizare;
- ✓ construirea sau modernizarea terasamentelor si calea de rulare, inclusiv poduri si podete, lucrari de aparare - consolidare, tunele, lucrari de semnalizare si avertizare.

5. Lucrari de constructii, refacere si modernizare a infrastructurii de prevenire si de protectie inpotriva inundatiilor

Conditii obligatorii:

- Proiectul se incadreaza in prioritatile propuse prin Planul de Urbanism General;
- Aplicantii face dovada ca au initiat procedurile pentru obtinerea avizelor si acordurilor conform legislatiei in vigoare, necesare realizarii investitiei in cadrul proiectului;
- Aplicantii strebuie sa prezinte angajamentul ca vor intretine si/sau repara infrastructura care beneficiaza de sprijin;
- Investitiile vor fi realizate **numai in vederea reconstruirii infrastructurii afectate de inundatiile din anul 2010**, pe teritoriul administrativ al localitatilor.

Ce tipuri de proiecte ar putea fi depuse?

- ✓ investitii in constructii pentru refacerea sistemului de diguri si regularizari, corectie si amenajare a albiilor paraielor;
- ✓ investitii in reseaua de canale pentru mentinerea capacitatii de evacuare a apelor in exces din incintele indiguite;
- ✓ investitii pentru consolidarea terenurilor cu risc de alunecari de teren, de ex: ziduri de sprijin, consolidari;
- ✓ investitii in lucrari de corectare a torentilor, situate in fond funciar agricol si/sau in fondul forestier

Care ar fi sprijinul UE?

- ✓ **100%** dar nu va putea depasi 1.500.000 euro/ proiect.

Cine ar putea depune proiect?

- Comunele;
- Administratorul fondului forestier de stat – Regia Nationala a Padurilor Romsilva.

PROIECTE FINANTATE PRIN ADMINISTRATIA FONDULUI DE MEDIU

1. Finantari nerambursabile pentru sisteme de incalzire care utilizeaza energie regenerabila, inclusiv inlocuirea sau completarea sistemelor clasice de incalzire

Criteria de eligibilitate

- sa nu inregistreze obligatii de plata restante la bugetul general consolidate;
- sa faca dovada ca poate sa asigure si va asigura contributia proprie in vederea implementarii proiectului;
- sa aiba in administrare sau in proprietate imobilul pe care urmeaza sa se implementeze proiectul.

Cine ar putea depune un proiect?

- ✚ Unitatile administrativ-teritoriale, institutiile publice sau unitatile de cult pot depune proiecte de finantare in cadrul Programului pentru imobilele aflate in proprietatea ori in administrarea lor.

Ce s-ar putea realiza?

- ✚ se pot realiza proiecte privind inlocuirea sau completarea sistemelor clasice de incalzire cu sisteme care utilizeaza energie solara, energie geotermala, energie eoliana, energie hidro, biomasa, gaz de fermentare a deseurilor, denumit si gaz de depozit, gaz de fermentare a namolurilor din instalatiile de epurare a apelor uzate si biogas sau orice alte sisteme care conduc la imbunatatirea calitatii aerului, apei si solului.

Cat s-ar obtine de la UE?

Finantarea nerambursabila, asigurata de Autoritate, se acorda in cuantum de pana la 90% din cheltuielile eligibile ale proiectului.

- ❖ Cuantumul finantarii pentru institutiile publice nu poate depasi valoarea de 2.000.000 lei.
- ❖ Cuantumul finantarii pentru unitatile de cult nu poate depasi valoarea de 500.000 lei.
- ❖ Cuantumul finantarii in cazul unitatilor administrative-teritoriale nu poate depasi urmatoarele valori:
  - 4.000.000 lei pentru unitatile administrativ-teritoriale cu un numar de locuitori mai mare de 100.000;
  - 3.000.000 lei pentru unitatile administrativ-teritoriale cu un numar de locuitori cuprins intre 50.000 si 100.000;
  - 2.000.000 lei pentru unitatile administrativ-teritoriale cu un numar de locuitori cuprins intre 20.000 si 50.000;
  - 1.000.000 lei pentru unitatile administrativ-teritoriale cu un numar de locuitori cuprins intre 3.000 si 20.000;
  - 500.000 lei pentru unitatile administrativ-teritoriale cu un numar de locuitori mai mic de 3.000.

2. Fonduri destinate imbunatatirii calitatii mediului prin realizarea de spatii verzi in localitati

Unitatile administrativ-teritoriale care, prin autoritatile administratiei publice locale, aplica in mod voluntar, urmarind extinderea suprafetelor de spatii verzi in localitati.

Criteria de eligibilitate

- studiul de fezabilitate este elaborat conform Hotararii Guvernului nr. **28/2008**;
- documentatia tehnico-economica similar studiului de fezabilitate, elaborata pe baza concluziilor raportului de expertiza tehnica pentru aprobarea indicatorilor tehnico-economici aferenti lucrarilor de interventii la constructii existente, elaborata in conformitate cu Hotararea Guvernului nr. **28/2008**;
- respecta prevederile legale in vigoare privind protectia mediului.

Cine ar putea depune un proiect?

Unitatile administrativ-teritoriale, institutiile publice sau unitatile de cult pot depune proiecte de finantare in cadrul Programului pentru imobilele aflate in proprietatea ori in administrarea lor.

Ce s-ar putea realiza?

cresterea suprafetelor spatiilor verzi din localitati si apropierea marimii acestora, pe cap de locuitor, de standardele europene prin dezvoltarea si modernizarea spatiilor verzi din localitati si infiintarea de noi parcuri, scuaruri si aliniamente plantate ori reabilitarea celor existente.

Cat s-ar putea obtine de la UE?

Unitatea administrativa teritoriala	Nr. locuitori	N -lei-	R + E -lei-	R -lei-
ORASE / MUNICIPII MARI	Peste 100.000	2.000.000	1.500.000	1.000.000
ORASE / MUNICIPII MEDII	20.000 – 100.000	1.500.000	750.000	550.000
ORASE / MUNICIPII MICI	<20.000	1.000.000	500.000	400.000
COMUNA MARI	>3.000	1.000.000	500.000	400.000
COMUNE MICI	<3.000	500.000	250.000	200.000

Parcurile se impart in 3 categorii:

- *parc nou (N)*;
- *reabilitare si extindere (R+E)*;
- *reabilitare (R)*.

3. Finantari pentru educatia si constientizarea publicului privind protectia mediului

Criterii de eligibilitate

ONG:

- sa fie persoana juridica romana;
- actul constitutiv al organizatiei sa cuprinda prevederi referitoare la protectia mediului;
- sa actioneze in nume propriu;
- sa dispuna de surse financiare proprii (in proportia solicitata de Autoritate) in vederea sustinerii contributiei proprii;
- sa nu inregistreze datoriile la bugetul de stat si bugetul local.

Unitate / institutie de invatamant

- sa aiba personalitate juridica;
- sa se afle in sistemul national de invatamant;
- sa sustina din surse financiare proprii;
- sa nu inregistreze datoriile la bugetul de stat si bugetul local.

Cine ar putea depune un proiect?

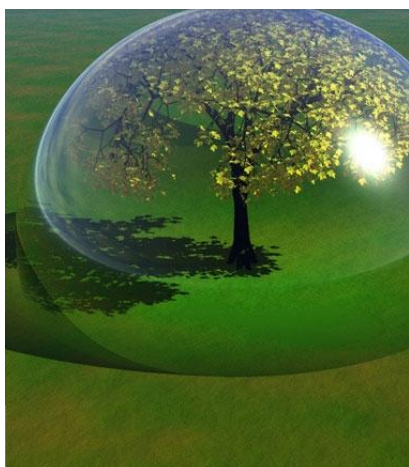
- ✚ organizatiile neguvernamentale;
- ✚ unitatile si institutiile de invatamant.

Cat s-ar obtine de la UE?

- ✚ Maximum 90% din valoarea totala eligibila a proiectului si fara a se depasi de 1.000.000 lei pentru fiecare proiect.

Ce s-ar putea realiza?

- Proiecte vizand educatia si constientizarea publicului privind protectia mediului.

4. Finantare pentru protectia resurselor de apa, sisteme integrate de alimentare cu apa, statii de tratare, canalizare si statii de epurare

Criteria de eligibilitate

- Este eligibil solicitantul unitate administrativ-teritoriala, inclusiv subdiviziunile municipiilor, precum si asociatia de dezvoltare intercomunitara, care actioneaza in nume propriu si nu are obligatii restante la bugetul general consolidate;
- respecta prevederile nationale si comunitare privind protectia mediului;
- detine dovada depunerii solicitarii pentru acordul de mediu emis de autoritatea competenta pentru protectia mediului;

Cine ar putea depune un proiect?

- unitate administrativ-teritoriala, inclusiv subdiviziunile municipiilor, precum si asociatia de dezvoltare intercomunitara, care actioneaza in nume propriu si nu are obligatii restante la bugetul general consolidate.

Ce s-ar putea realiza?

- amenajare captari in vederea alimentarii cu apa a comunitatilor locale;
- statii de tratare a apei;
- retele de alimentare cu apa;
- statii de epurare;
- retele de canalizare

Cat s-ar obtine de la UE?

- Maximum 95% din valoarea totala eligibila a proiectului si reprezinta valoarea cuprinsa in intervalul 4 – 15 mil. Lei, conform tabelului:

Nr. Crt.	Tip investitie/tip localitate	Cuquantumul maxim
1	Pentru investitie noua	
	<i>mai mic de 3.000 de locuitori</i>	7 milioane lei
	<i>intre 3.000 - 10.000 de locuitori</i>	9 milioane lei
	<i>intre 10.001 - 20.000 de locuitori</i>	13 milioane lei
	<i>mai mare de 20.000 de locuitori</i>	15 milioane lei
2	Pentru extinderi	
	<i>mai mic de 3.000 de locuitori</i>	4 milioane lei
	<i>intre 3.000 - 10.000 de locuitori</i>	6 milioane lei
	<i>intre 10.001 - 20.000 de locuitori</i>	8 milioane lei
	<i>mai mare de 20.000 de locuitori</i>	10 milioane lei
3	Pentru modernizare	
	<i>mai mic de 3.000 de locuitori</i>	4 milioane lei
	<i>intre 3.000 - 10.000 de locuitori</i>	6 milioane lei
	<i>intre 10.001 - 20.000 de locuitori</i>	8 milioane lei
	<i>mai mare de 20.000 de locuitori</i>	10 milioane lei

5. Fonduri pentru realizare piste biciclisti

Criteria de eligibilitate

- actioneaza in nume propriu;
- este proprietar sau administrator asupra terenului pe care se implementeaza proiectul pentru durata integrala a implementarii;
- terenul este liber de sarcini, nu face obiectul unui litigiu in curs de solutionare la instantele judecatoresti.

Ce tipuri de proiecte ar putea fi realizate?

- realizarea de piste pentru biciclisti pe amplasament nou, cu o singura banda;
- realizarea de piste pentru biciclisti pe amplasamente preexistente rutiere sau in cadrul trotuarelor, cu o singura banda.

Cine ar putea depune proiect?

- Unitatea administrativ-teritoriala, inclusiv subdiviziune a municipiului Bucuresti.

Cat ar fi sprijinul UE?

maximum 90%, respective:

- 2,5 milioane euro pentru judet sau UAT;

6. Finantari pentru refacerea siturilor contaminate istoric

Criteria de eligibilitate

- actioneaza in nume propriu si depune, in cadrul sesiunii de depunere la registratura Autoritatii, un singur dosar de finantare, pentru unul sau mai multe situri contaminate;
- detine in proprietate publica sau privata ori in administrare, dupa caz, terenul declarat sit contaminat,;
- terenul este liber de sarcini, nu face obiectul unui litigiu in curs de solutionare la instantele judecatoresti;
- nu a incalcat dispozitiile legale privind protectia mediului;
- proiectul propus nu face obiectul unui alt program de finantare

Cine ar putea depune proiect?

- unitatile administrativ-teritoriale si subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor, care au in proprietate/administrare suprafete de teren declarate situri contaminate.

Ce proiecte ar putea fi realizate?

- Proiecte care vizeaza refacerea si remedierea solului contaminat, conservarea proprietatilor fizice si chimice corespunzatoare, precum si a calitatii solului si vederea asigurarii protectiei si altor elemente ale mediului natural.

Cat s-ar obtine de la UE?

- pana la 90% dar sa nu depaseasca 10.000.000 lei.

PROGRAMUL OPERATIONAL SECTORIAL DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE

1. Centru de consiliere – ar putea fi realizat cu finantare asemanatoare Domeniului de interventie 5.2 din cadrul POSDRU

Ce s-ar putea realiza prin proiect?

- activitati de cercetare si studii de teren privind situatia actuala a somajului si a persoanelor ocupate in agricultura de subzistenta in zonele rurale, inclusiv previziuni privind tendintele pietei muncii in zonele rurale;
- activitati de cercetare si studii de teren privind identificarea si evaluarea nevoilor specifice ale diferitelor grupuri tinta din zonele rurale in vederea integrarii / reintegrarii pe piata muncii;
- dezvoltarea si furnizarea programelor de formare profesionala pentru dezvoltarea competentelor antreprenoriale pentru promovarea afacerilor in mediul rural;
- activitati de consiliere si asistenta pentru inceperea unei activitati independente sau pentru initierea unei afaceri non – agricole in mediul rural.

Cat s-ar obtine de la UE?

- Sprijinul nerambursabil ar putea fi de pana la 98% cu o valoare cuprinsa intre 185.000 lei si 1.850.000 lei.

2. Formare profesionala in vederea adaptarii calificarilor la nevoile pietei muncii cu finantare din programe asemanatoare cu Domeniul de interventie 5.1 din cadrul POSDRU

Ce s-ar putea realiza prin proiect?

- formare profesionala prin dobandirea, actualizarea sau schimbarea calificarilor, respectiv initiere, calificare, recalificare, perfectionare si specializare;
- activitati pentru promovarea sistemelor duale de finantare pentru ocuparea tinerilor prin corelarea formarii profesionale cu practica in intreprinderi;

Cat s-ar obtine de la UE?

- Sprijinul nerambursabil ar putea fi de pana la 98% cu o valoare cuprinsa intre 185.000 lei si 1.850.000 lei.

BUGETUL LOCAL

Crearea unui centru de consultanta pe fonduri nerambursabile destinat cetatenilor, agentilor economici si institutiilor comunei Lisa

Centrul poate aduce beneficii importante comunei, prin facilitarea accesului beneficiarilor privati la masuri de finantare, care sprijina:

- ❖ crearea de valoare adaugata prin procesarea produsele agricole si forestiere;
- ❖ dezvoltarea de activitati turistice – structuri de cazare si de agrement;
- ❖ dezvoltarea de activitati non-agricole, inclusiv servicii pentru populatia rurala: frizerie, croitorie, cizmarie, difuzare internet, mecanizare, service;
- ❖ sustinerea vietii culturale in comuna;
- ❖ alte programe asemanatoare cu acestea.

BENEFICIARI PRIVATI

1. Fonduri pentru investitii in agricultura realizate de catre tinerii fermieri cu varsta de pana in 40 de ani

Criteria de eligibilitate

- are o dimensiune economica cuprinsa intre 6 si 40 UDE;
- investitia este situata pe teritoriul tarii;
- este inregistrata in Registrul unic de identificare – APIA si Registrul agricol;
- are varsta sub 40 de ani si se instaleaza pentru prima data in exploatarea agricola ca si conducator (sef) al acesteia;
- detine sau se angajeaza sa dobandeasca competente si calificari profesionale in raport cu activitatea pe care urmeaza sa o desfasoare.

Cine ar putea depune proiect?

- fermierii in varsta de pana la 40 de ani (neimpliniti la data depunerii Cererii de Finantare), persoane fizice sau juridice care practica in principal activitati agricole si a caror exploatare agricola

Cat s-ar obtine de la UE?

- 12.000 de Euro pentru o exploatare Agricola cu dimensiunea minima de 6 UDE, iar peste aceasta dimensiune, sprijinul pentru instalare poate creste cu 4.000 Euro/ 1 UDE, dar nu va putea depasi 40.000 de Euro/ exploatare.

2. Finantari privin achizitia de echipamente si utilaje atat pentru domeniul agricol cat si pentru cel zootehnic

Criteria de eligibilitate

- Responsabilul legal trebuie sa dovedeasca o pregatire profesionala in domeniu;
- trebuie asigurata cofinantarea: scrisoare de confort / extras de cont;
- trebuie prezentata dovada ca s-au facut demersurile pentru obtinerea avizelor si acordurilor.

Ce s-ar putea realiza?

- Achizitia de echipamente agricole;
- Achizitie echipamente pentru ferme zootehnice;
- Construirea si/sau modernizarea cladirilor utilizate pentru productia agricola la nivel de ferma;
- Construirea si/sau modernizarea infrastructurii rutiere interne sau de acces din domeniul agricol;
- Inlocuirea plantatiilor viticole din soiuri nobile ajunse la sfarsitul ciclului biologic de productie (minim 25 ani).

Cine ar putea depune proiect?

- Persoana fizica autorizata;
- Asociatie familiala autorizata;
- Societate in nume colectiv;
- Societate in comandita simpla;
- Societate pe actiuni;
- Societate in comandita pe actiuni;
- Societate cu raspundere limitata;
- Societate comerciala cu capital integral privat;
- Societate Agricola;
- Societate cooperativa Agricola;
- Grup de producatori;
- Cooperativa Agricola.

Care ar putea fi sprijinul de la UE?

- Pentru sectorul zootehnic, ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40% (reprezentand 800.000 Euro);
- Pentru sectorul, ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40% (reprezentand 400.000 Euro);
- Pentru proiectele din sectorul zootehnic, ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40% (reprezentand 800.000 Euro);
- Pentru proiectele din sectorul zootehnic „indeplinirea standardelor pentru laptele crud” numai pentru fermele existente de bovine (vaci de lapte si bivolite), ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40% (reprezentand 100.000 Euro).

Sprijinul ar putea fi marit cu 10 % pentru tinerii cu varsta de pana in 40 de ani; cu 10 % pentru investitiile din zonele montane cu handicap natural; cu 10 % pentru proiectele care implementeaza noi provocari.

- 3. Finantari privin achizitia de echipamente si utilaje atat pentru domeniul agricol cat si pentru cel zootehnic – nu mai mult de 50 de UDE**

Perioada 2014 - 2020

Criterii de eligibilitate

- Responsabilul legal trebuie sa dovedeasca o pregatire profesionala in domeniu;
- Trebuie asigurata cofinantarea: scrisoare de confort / extras de cont;
- Trebuie prezentata dovada ca s-au facut demersurile pentru obtinerea avizelor si acordurilor.

Cine ar putea depune proiect?

- Persoana fizica;
- Persoana fizica autorizata;
- Intreprinderi individuale;
- Intreprinderi familiare;
- Societati comerciale;
- Grup de producatori;
- Cooperativa Agricola.

Ce s-ar putea realiza?

- Achizitia de echipamente agricole;
- Achizitie echipamente pentru ferme zootehnice;
- Construirea si/sau modernizarea cladirilor utilizate pentru productia agricola la nivel de ferma;
- Construirea si/sau modernizarea infrastructurii rutiere interne sau de acces din domeniul agricol;
- Inlocuirea plantatiilor viticole din soiuri nobile ajunse la sfarsitul ciclului biologic de productie (minim 25 ani).

Care ar putea fi sprijinul de la UE?

- Pentru sectorul zootehnic, ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40% (reprezentand 50.000 Euro);
- Pentru sectorul, ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40% (reprezentand 50.000 Euro);

Sprijinul ar putea fi marit cu 10 % pentru tinerii cu varsta de pana in 40 de ani; cu 10 % pentru investitiile din zonele montane cu handicap natural; cu 10 % pentru proiectele care implementeaza noi provocari.

4. Finantari pentru investitii in procesarea si depozitarea produselor agricole si zootehnice

Criterii de eligibilitate

- Responsabilul legal trebuie sa dovedeasca o pregatire profesionala in domeniu;
- trebuie asigurata cofinantarea: scrisoare de confort / extras de cont;
- trebuie prezentata dovada ca s-au facut demersurile pentru obtinerea avizelor si acordurilor.

Cine poate depune proiect?

- micro – intreprinderi, intreprinderi mici si mijlocii si alte intreprinderi care nu sunt micro-intreprinderi;
- intreprinderi mici si mijlocii care au mai putin de 750 angajati sau cu o cifra de afaceri care nu depaseste 200 milioane euro;
- cooperative agricole de procesare a produselor agricole;
- societati cooperative de valorificare;
- intreprinderi familiare / intreprinderi individuale.

Ce s-ar putea realiza?

- Fabrica de conserve.
- Unitati de procesare.
- Patiserii / cofetarii.
- Moara grau / porumb.
- Depozit de legume / fructe

Cat s-ar putea obtine de la UE?

- Sprijinul ar putea fi cuprins intre 2.000.000 – 3.000.000 de euro, reprezentand 25 sau 50% din valoarea eligibila a proiectului.

5. Fonduri pentru dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii

Criteria de eligibilitate

- Organizatiile/ Federatiile pentru infrastructura agricola de îmbunatatiri funciare trebuie sa detina infrastructura care face obiectul modernizarii/ retehnologizarii prin proiect;
- Organizatiile/Federatiile pentru infrastructura agricola de îmbunatatiri funciare trebuie sa fie înregistrate în Registrul national al organizatiilor de îmbunatatiri funciare;
- trebuie prezentat acceptul scris al tuturor detinatorilor de teren (persoane fizice și juridice) care sunt implicati în proiect;
- trebuie facuta dovada ca este proprietar de padure;
- se detine infrastructura forestiera care face obiectul modernizarii prin implementarea proiectului;
- Solicitantul s-a angajat ca va întretine obiectivele de investitii prevazute în proiect pe toata durata de functionare a acestora

Ce s-ar putea realiza?

- Sisteme de irigatii – modernizare și/ sau retehnologizare, inclusiv lucrari pentru statiile de pompare, de contorizare;
- construirea sau modernizarea drumurilor forestiere, inclusiv poduri și podete, lucrari de aparare – consolidare, lucrari de siguranta circulatiei (parapeti), semnalizare și avertizare;

Cine ar putea depune proiect?

- Organizatii/ federatii de utilitate publica ale proprietarilor/ detinatorilor de terenuri agricole
- constituite in conformitate cu legislatia in vigoare;
- proprietari/ detinatori (cu drept de administrare) privati de padure, persoane fizice și juridice;
- asociatii de proprietari/ detinatori privati de padure.

Cat s-ar putea obtine de la UE?

- Sprijinul ar putea fi de pana la 100% din valoarea eligibila a proiectului, dar nu mai mult de 1,5 milioane de euro pe proiect, daca investitia deserveste intreaga comunitate;
- Sprijinul ar putea fi de 75 % , dar nu mai mult de 750.000 de euro, daca proiectul deserveste doar o parte din comunitate.

6. Fonduri pentru crearea si dezvoltarea micro-intreprinderilor

Criteria de eligibilitate

- Micro-intreprinderile, atat cele existente cat si cele nou infiintate trebuie sa fie inregistrate si sa-si desfasoare activitatea propusa prin proiect in spatiul rural;
- Micro-intreprinderea trebuie sa nu fie in dificultate;
- Trebuie prezentate toate avizele si acordurile necesare;
- Trebuie facuta dovada cofinantarii.

Cine poate depune proiect?

- Micro-intreprinderile;
- Persoanele fizice, urmand sa se autorizeze ca persoana fizica autorizata dupa aprobarea proiectului.

Ce proiecte s-ar putea realiza?

- Fabrica de imbracaminte / incaltaminte.
- Frizeri / coafor.
- Service auto.
- Infiintare / Modernizare farmacie.

Care ar putea fi sprijinul?

Sprijinul ar putea fi de pana la 70%:

- **50.000 Euro/ proiect** daca beneficiarii sunt persoane fizice autorizate;
- **100.000 Euro/ proiect** pentru micro-intreprinderile care isi desfasoara activitatea in sectorul transportului rutier
- **200.000 Euro/ proiect** pentru alte micro-intreprinderi

In cazul in care proiectele prevad activitati de productie de bunuri, intensitatea ajutorului public va fi de pana la 85% din totalul cheltuielilor eligibile.

7. Fonduri pentru investitii in activitati turistice si recreationale

Criteria de eligibilitate

- Activitatea va trebui desfasurata in spatiu rural;
- In cazul investitiilor in agro-turism, beneficiarul trebuie sa desfasoare o activitate agricola in momentul aplicarii;
- Constructia, modernizarea si extinderea cladirilor trebuie sa pastreze arhitectura specifica locala si sa se incadreze in prevederile PUG;
- Aplicantul trebuie sa dovedeasca dreptul de proprietate asupra terenului sau dreptul de concesiune pe o perioada de cel putin 10 ani;

Cine ar putea depune proiect?

- Micro-intreprinderile;
- Persoane fizice / persoane fizice autorizate;
- ONG-urile.

Ce tipuri de proiecte ar putea fi realizate?

- Pensiuni turistice noi sau modernizari;
- Pensiuni agroturistice;
- Bungalow-uri;
- Activitati recreationale;
- Restaurant – impreuna sau separate de structura de primire turistica;
- Infrastructura turistica de agrement dependent sau independenta de structura de primire turistica.

Cat ar fi sprijinul?

- Intre 50 si 85% dar nu mai mult de 200.000 de euro pe proiect.

8. Fonduri pentru investitii in acvacultura

Criteria de eligibilitate

- Activitatea va trebui desfasurata in spatiu rural;
- In cazul investitiilor in agro-turism, beneficiarul trebuie sa desfasoare o activitate agricola in momentul aplicarii;
- Constructia, modernizarea si extinderea cladirilor trebuie sa pastreze arhitectura specifica locala si sa se incadreze in prevederile PUG;
- Aplicantul trebuie sa dovedeasca dreptul de proprietate asupra terenului sau dreptul de concesiune pe o perioada de cel putin 10 ani;

Cat s-ar obtine de la UE?

- Sprijinul va fi cuprins intre 30 si 60 %, dar nu mai mult de 3 mil. de euro..

Cine ar putea depune proiect?

- Micro-intreprinderile;
- Intreprinderile mici si mijlocii;
- Intreprinderile mari.

Ce s-ar putea realiza?

- construirea de noi ferme piscicole;
- modernizarea si reabilitarea celor existente;
- achizitia echipamentelor de ocazie (second-hand);
- construirea de capacitati de depozitare a pestelui si a subproduselor din peste;
- construirea sau amenajarea unui magazin de desfacere la poarta fermei;
- drumuri si platforme tehnologice din interiorul fermelor de acvacultura;
- achizitionarea echipamentelor si instalatiilor de productie a furajelor.

PROIECTE CE SE DORESC A FI REALIZATE

1. Proiect integrat – termen scurt:

CREAREA DE SPATII RECERATIONALE PENTRU LOCUITORII COMUNEI CONSERVAREA PATRIMONIULUI CULTURAL

Spatiile recreationale (locuri de joaca pentru copii, parcuri, piste de biciclete, terenuri de sport) sunt slab dezvoltate la nivelul comunelor. In privinta spatiilor pentru practicarea activitatilor sportive, la nivelul anului 2001 existau doar 26 de cluburi sportive.

In spatiul rural, activitatea culturala este organizata in jurul caminului / centrului cultural al comunei / satului. Majoritatea caminelor culturale, caselor de cultura si a altor asezaminte culturale se afla intr-o stare continua de degradare, neputand oferi astfel, servicii culturale populatiei rurale, aspect ce se rasfrange si asupra situatiei educationale a acesteia.

Pe fondul lipsei de mijloace financiare, numeroase asezaminte culturale din spatiul rural nu si-au mai putut desfasura activitatea din cauza starii inaintate de degradare.

De asemenea, obiectivele de patrimoniu sunt in cea mai mare masura supuse fenomenului de degradare, avand drept cauza aceleasi lipsuri financiare. Satele romanesti reprezinta importante centre ale mostenirii culturale (pastrarea traditiilor, a obiceiurilor, arta mestesugurilor, ansambluri de biserici, situri arheologice, centre istorice etc.) si adapostesc o bogata cultura traditionala, o arhitectura diversa si un mod de viata bazat pe valori traditionale, care in general difera de la o regiune la alta. Totusi, satele romanesti nu reusesc sa utilizeze cu succes aceste resurse unice in avantajul economic al populatiei.

Sprijinul public acordat in cadrul acestei masuri va fi de 100 % din totalul cheltuielilor eligibile, dar valoarea totala eligibila a proiectului nu va depasi 2.500.000 euro.

Totodata, acest tip de proiect, poate fi finantat si din alte surse de finantare, asemanatoare cu cea mentionata mai sus, una dintre acestea poate fi oferita de Administratia Fondului de Mediu.

2. Proiect integrat – termen mediu:

**REALIZAREA RETELEI DE ALIMENTARE CU APA, A RETELEI DE CANALIZARE SI
CREAREA UNEI INFRASTRUCTURI PENTRU APA UZATA IN COMUNA LISA, PRECUM
SI REALIZAREA UNEI STATII DE EPURARE**

Accesul la rețeaua publică de alimentare cu apă a populației rurale este redus, iar în ceea ce privește accesul la sistemul de canalizare situația este și mai critică, doar 10% din numărul de locuitori beneficiază de rețeaua publică de canalizare. În mod evident, aceste aspecte afectează sănătatea și bunăstarea familiilor din comunitățile rurale.

Obiectivul general al măsurii vizează îmbunătățirea condițiilor de viață pentru populație, asigurarea accesului la serviciile de bază și protejarea mostenirii culturale și naturale din spațiul rural în vederea realizării unei dezvoltări durabile.

Srijinul public acordat ar putea fi de **100 %** din totalul cheltuielilor eligibile, dar valoarea totală eligibilă a proiectului nu va depăși **2.500.000 euro**.

Se pot depune astfel de proiecte folosind și alte surse de finanțare asemănătoare cu cea mai sus menționată (Administrația fondului de mediu).

3. Proiect integrat – termen mediu:

**MODERNIZAREA DRUMURILOR COMUNALE SI MODERNIZAREA SI
EXTINDEREA RETELEI DE ILUMINAT PUBLIC**

Lipsa rețelei de iluminat public, încă mai reprezintă o problemă a spațiului rural în localitățile izolate sau cu grad mare de răspândire unde în prezent.

Potrivit analizei situației existente, infrastructura de drumuri din mediul rural, deservește doar 3/5 din populația rurală, iar mare parte din această infrastructură este impracticabilă pentru traficul rutier (doar 3,41% din drumurile comunale sunt modernizate) mai mult de 25% dintre comune neputând utiliza drumurile în perioadele cu precipitații.

Obiectivul general al măsurii vizează îmbunătățirea condițiilor de viață pentru populație, asigurarea accesului la serviciile de bază și protejarea mostenirii culturale și naturale din spațiul rural în vederea realizării unei dezvoltări durabile.

Srijinul public acordat în cadrul măsurii 322 va fi de 100 % din totalul cheltuielilor eligibile, dar valoarea totală eligibilă a proiectului nu va depăși 2.500.000 euro.

De asemenea, se pot depune astfel de proiecte folosind și alte surse de finanțare asemănătoare cu cea mai sus menționată.

4. **Proiect individual – ADI – termen lung:**

ADUCTIUNE GAZ IN COMUNA LISA

Pentru a putea implementa acest proiect, este prevazuta crearea unei Asociatii de Dezvoltare Intrecomunitara (ADI) intre comuna Lisa si comunele invecinate.

Asocierea de tip intercomunitar este preluata de mai toate administratiile europene, ca model de urmat; in esenta, intercomunalitatea ca forma de asociere este similara asocierii de state la nivel european, doar ca se petrece la nivel de administratii locale.

In ceea ce priveste alimentarea cu gaze naturale, din totalul localitatilor rurale doar 571 sunt racordate la acest sistem, iar serviciile de alimentare cu energie termica sunt limitate – doar 0,5% din totalul energiei termice este distribuita in zonele rurale – astfel incat la nivel national, numai 26 de localitati rurale beneficiaza de servicii de termoficare.

Obiectivul general al masurii vizeaza imbunatatirea conditiilor de viata pentru populatie, asigurarea accesului la serviciile de baza si protejarea mostenirii culturale si naturale din spatiul rural in vederea realizarii unei dezvoltari durabile.

Sprijinul public acordat in cadrul acestei masuri va fi de **100 %** din totalul cheltuielilor eligibile, dar valoarea totala eligibila a proiectului nu va depasi **3.000.000 euro**.

5. **Realizarea, impreuna cu alte localitati rurale, apartinatoare aceluiasi grup de actiune locala (GAL) pentru dezvoltarea durabila a microregiunii**

Principalele caracteristici ale programului LEADER sunt urmatoarele:

- Abordare ascendenta (tip bottom – up) – participarea activa a populatiei locale la planificarea, luarea deciziilor si implementarea strategiilor necesare dezvoltarii zonei;
- Abordare teritoriala – utilizarea eficienta a resurselor locale din cadrul unei zone teritoriale specifice, desfasurarea de activitati integrate si crearea unei viziuni comunitare;
- Abordare parteneriala – constituirea unui parteneriat public – privat interesat in dezvoltarea zonei, denumit Grup de Actiune Locale;
- Crearea unei retele intre parteneriatele locale – „networking”;
- Abordarea integrata si multisectoriala a strategiilor – interactiunea parteneriatelor din toate sectoarele economiei locale, pentru a planifica si a pune in comun problemele din mediul rural;
- Caracter inovator – cautarea de raspunsuri noi la problemele existente in domeniul dezvoltarii rurale;

- Cooperare intre parteneriatele / GAL – uri.
- Achizițiile de bunuri, servicii si lucrari ce vor fi derulate prin proiectele cu finantare nerambursabila, vor respecta prevederile legislatiei in vigoare:
  - OUG 34 / 2006;
  - OUG 94 / 2007

Prezenta strategie a fost conceputa pentru a sprijini, prin mijloace si instrumente specifice administratiei publice locale, atingerea obiectivelor strategice de dezvoltare economico-sociala a comunei Lisa, in concordanda cu actiunile prevazute in programele judetene, nationale si comunitare pentru intervalul 2014 – 2020.

Surse de informare

- Documente puse la dispozitie de catre personalul din cadrul primariei Lisa;
- Programul National de Dezvoltare Rurala – varianta aprobata decembrie 2012;
- Administratia Fondului de Mediu;
- Programul Operational Sectorial;
- Programul Operational Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane;
- Programul Operational de Pescuit;
- Strategia de dezvoltare a Regiunii Centru;
- Strategia de dezvoltare a judetului Brasov;
- www.madr.ro;
- www.apdrp.ro;
- www.insse.ro;
- www.inra.fr;
- www.fgcr.ro;
- Alte surse de informare.